

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАВЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАУ БССР

№ 21 (1140)

Серада, 13 сакавіка 1957 года

Цана 40 кап.

— І гэтую бра-лі, — прыпамінае Соф'я, адкладаючы раман «Сустранемся на барыкадах» П. Пестрака.

Няважкі беларускіх пісьменнікаў прасіць Яніна Сідаровіч. Трэба сказаць, што многа прыйшлося працаваць загадчыцы хаты-чытальні, каб прыцягнуць чытачоў. Тут выдаюна было арганізавана чытанне і абмеркаванне рамана «У добры час».

Выкарыстоўваюцца і іншыя метады прапаганды літаратуры. У чытальні ёсць вітражныя кніжныя навіны. Яна паведамляе аб новых творах беларускіх і рускіх пісьменнікаў. Часта выстаўляюцца кнігі пісьменнікаў краін народнай дэмакратыі.

Асабліва людзі стала ў хату-чытальні ў апошні час. Калгас набыў тэлевізар. Цяпер амаль кожны дзень калгаснікі прыходзяць сюды, каб паглядзець новыя кінофільмы або цікавыя канцэрты.

Для таго, каб хата-чытальня спраўдзіла сваю мэта, калгасна і разумнага адпаведна працоўных вёскі, вялікую і карысную работу правяў актыўны сельская інтэлігенцыя: настаўнікі П. Шырко, Г. Мацкевіч, урач Д. Прэснякава і іншыя.

Каб адлучыць працоўных быў рознастайным, каб кожны мог знайсці занятка па душы, у хату-чытальні ёсць акардыён, гітара, шахматы, шашкі і даміно. Ёсць і добры радыёпрыёмнік. Нядаўна пры хату-чытальні пачаў працаваць гурток фотаматары.

Жыхары Ждановіч любяць і пажавожаць загадчыцу хаты-чытальні Соф'ю Ягелу. За добрасумленную работу яны выбралі яе дэпутатам сельскага Савета.

- На адмкіх: 1. Калгаснікі глядзяць тэлеперадачу. 2. С. Ягела выдае мастацкую літаратуру чытачам Я. Сідаровіч і Ц. Пальніскаму. 3. Пасяджэнне савета хаты-чытальні; злева направа—настаўніца Л. Ракоўская, дырэктар школы Г. Мацкевіч, старшыня сельскага Савета В. Краскоўская, загадчыца хаты-чытальні С. Ягела і настаўнік П. Шырко.

Фото Ул. Крука.

Пальніскі, і сакратар сельсавета Яніна Сідаровіч, і калгасніца Ганна Трайко. Ужо нага з іх на абанемне значыцца многа прачытаных кніг. Такіх чытачоў у Ждановіч хату-чытальні звыш 200.

Учора Ганна Аляксандраўна прыйшла ў хату-чытальню і прынесла раман «Свята над Ліпскам» М. Паслядовіча.

— Добрая кніга, — гаворыць яна. — Можна возьмеце «У добры час» Шамякіна? — Чытала, — адказвае Трайко.

Адкрытае пісьмо да пісьменнікаў, кампазітараў, мастакоў, да ўсёй творчай моладзі, комсамольцаў, юнакоў і дзяўчат Беларусі

Дарагія сябры! 1957 год багаты вялікімі і значымі датамі. У гэтым годзе наша савецкая Радзіма адзначае 40-годдзе свайго нараджэння. За кароткі гістарычны тэрмін першая ў свеце Савецкая дзяржава ператварылася ў магутную індустрыяльную краіну, у якой ліквідаваны эксплуатацыйны клас, беспрацоўе, нацыянальны прыгнет, у якой ажыццэўлена вялікая культурная рэвалюцыя. У гэтым годзе ў сталіцы нашай дзюноўнай Радзімы Маскве адбудуцца Усеагуны і Суветныя фестывалі моладзі і студэнтаў, якім будзюць паіраўднічаць рэспубліканскія фестывалі. І сёння ў вятноўнай Беларусі, бадай, няма такога вутка, дзе-б юнакі і дзвучаты не рыхтаваліся да фестывальных урочышчаў і гульняў, дзе-б нібы штупкі, не ўзятаў ў неба новыя песні, дзе-б не нарадзілася новыя калектывы мастацкай самадзейнасці.

намаганні да таго, каб зрабіць фестываль яркім, жыццерадасным святам юнацтва, каб дні фестывалаў былі поўныя вяселлем і шчасця. Але сёння мы яшчэ не можам сказаць шчыра, што кожны з нас уключыўся ў падрыхтоўку да свята моладзі. Многія кампазітары, пісьменнікі, паэты, мастакі засталіся, як кажуць, па-за справай. Слаба рыхтоўцца да фестывалаў і нашы маладзёжныя сабраты — маладыя жыццяніцы, кампазітары, разьбяр, паэты, пісьменнікі, мастацы выяўленчага і прыкладнага мастацтва. Дарагія сябры! Мы звяртаемся да вас з заклікам актыўна і гарача ўключыцца ў падрыхтоўку да VI Суветнага фестывала моладзі, змагацца за права быць тэатраў фестывалаў, удзельнічаць у творчых мастацтва павінны практычна дапамагчы творчай моладзі, самадзейным артыстам і кампазітарам знайсці сваё месца ў агульнай справе падрыхтоўкі да свята юнацтва, уключыцца ў работу па стварэнню новага рэпертуару для гурткоў мастацкай самадзейнасці. Прапаўдніць музыкаў мастацтва неабходна рыхтаваць спевакоў, інструменталістаў, танцораў, правяць шчы-

Насустрач фестывалю моладзі ВЕЧАРАМ У ВЕСЦЫ

Мы іпні па шырокай вуліцы вёскі Ражанка Шчучынскага раёна. Настаўнік мясцовай сярэдняй школы Кастусь Пятакоў, які ішоў папач, спыніўся ў самым цэнтры вёскі і запытаў у мяне: — Мо' зойдзем у клуб? — Давай! — з ахвотам згадзіўся я. Разам з намі ў клуб зайшлі дзвучаты хлопцы.

У вялікай глядзельнай зале сельскага Дома культуры толькі што скончылася рэцэптыя хору. Спону рыхтаваліся заняці удзельнікі танцавальнага гуртка. Аднак тыя, што скончылі рэцэптыю, не спыніліся размоўляцца. Сёння на аўтах, яны жыва размаўлялі аб будучым канцэрце мастацкай самадзейнасці, аб падрыхтоўцы да фестывалаў, увесь час кідаючы позіры на сцену, дзе іх таварышы рыхтаваліся пачынаць рэцэптыю.

Зайграў гармонік, і па сцене ў імквалі, вясёлым танцаў закружыліся пары. І хоць на танцораў яшчэ не было тэатральнага касцюмаў, хоць не ўсе рухі былі як след зладжаны, але ва ўсім гэтым было нешта такое, што адразу прыцягвала ўвагу. Жыццерадасныя, імклівыя моладзь зайзата кружылася ў беларускіх народным танцаў «Лавоніх». Але воль хтосьці зрабіў памылку, збытаў рух. Пачуўся гучны ўспляск далоняў,

адразу ўсё сціхла. На сцену выбег высокі, стройны юнак. — Васіль Аўраменка, навуцнен Гродзенскага культурна-вучылішча, — ціха заўважыў мой таварыш, — праходзіць практыку ў нас. Юнак тымчасам растлумачваў і паказваў танцорам чарговасць на. Зноў зайграў гармонік, закружыліся пары. Пры сельскім Доме культуры, апрача танцавальнага гуртка, працуюць харавы і драматычны калектывы, аркестр народных інструментаў, які складаюцца з маладых калгаснікаў, настаўнікаў, рабочых МТС, вучняў старэйшых класаў, выхаванцаў і выхаванцаў дзіцячага дома, супрацоўнікаў балетны.

Нядаўна мастацкая самадзейнасць Дома культуры падрыхтавала даволі рознастайную канцэртную праграму. У рэпертуары хору, які кіруе загадчыца бібліятэкі Ганна Лантэвіч, песні: «Едуць навабелы», «Песня аб Мінску», «Калгасныя прыпеўкі» і іншыя. Хор выступаў не толькі ў Ражанцы, але і ў вёсках Валічых, Патапы, у раённым цэнтры Шчучыне.

Самадзейныя артысты рыхтоўць новую праграму. Танцавальны гурток развучае беларускі народны танец «Брыжчок». Драматычны калектыв рыхтуе пастаноўку па аднаактовай п'есе Алеся

Рыльска «У ціхім кутку». — А скажыце, калі ласка, ці не магі-б вы назваць найбольш актыўных удзельніцаў мастацкай самадзейнасці? — запытаўся мы ў дзвучат, якія сядзелі побач. Яны ўсімхнуліся, перагледзіліся паміж сабой. — Хто яго ведае, як вам адказаць, — нарпаче сказала Вера Семяніна, — актыўных у нас шмат. Можна назваць вучняў старэйшых класаў Казіміра Радзевіча і Жаніда Касцярова, калгасніца Збігнева Яна. Усе яны добрыя танцоры. — А пра нашых настаўнікаў ты запытаўся? — заўважыла Венера Стасенка. — Таксама стараюцца. А хіба мала аддаць часу самадзейнасці ўдзельнікі хору Пятро Алата, Таціна Папыльчак, Марыя Шкляр, Марыя Рачыцкая, Ніна Мажэйка, Нікалай Бонак? — Калі ўжо гаворыць аб лепшых, — умяшалася ў размову Марыя Батяраў, — то трэба сказаць і аб такіх, як токар МТС Уладзімір Казілоўка, метэстра Зінаіда Аршалоўіч, калгасніца Лілія Салаўкіца. А ТРАЯНОЎСКІ.

Ажывілася мастацкая самадзейнасць

Падрыхтоўка да Усеагунага фестывала моладзі ажывіла работу гурткоў мастацкай самадзейнасці прадпрыемстваў Беларускай чыгункі: выраста калектывы гурткоў, павысілася выканаўчае майстэрства. У Баранавіцкім паравозным дэле нядаўна створаны хор у 50 чалавек, вальцаў і танцавальная група. Ажывілася работа гурткоў на Брэсцкім, Маладзечанскім, Асіповіцкім і іншых вузлах чыгункі.

Нядаўна арганізацыйны камітэт Брэсцкага вузла па падрыхтоўцы да фестывалаў правяў канцэрт-конкурс на лепшае выкананне песні, танца, мастацкага чытання. Адначасова на конкурс былі прадстаўлены вырабы майстроў рукадзелья, фатаграфіі і творы жывапісу.

Са сцену гучала музыка рускіх класікаў, беларускіх і зарубіжных кампазітараў, выконваліся песні і танцы народаў СССР і краін народнай дэмакратыі. Чытальнікі выступалі з лепшымі творамі савецкіх паэтаў. Станіліся аднаактоўныя п'есы, выконваліся акаратыўныя нумары, выступалі маладыя паэты-чыгуначнікі. З-за таго, што было вельмі многа жадаючых выступіць, жоры вымушана было прадоўжыць канцэрт-конкурс у другі вечар.

І зноў маладыя рабочыя перапоўнілі клуб. Сорак два пераможцы конкурсу атрымалі каштоўныя падарункі і ганаровыя граматы. Сярод іх электрамэітр вагоннага участка т. Самец, танцоры-салісты — памочнік машыніста т. Сербіладзе і электрамэітр т. Мельнюк, дыспетчары аддзялення тт. Ляўкоўка, Клаўдзі і інш. Прэміі атрымалі таксама Л. Дуль, В. Шыпаніна—за лепшыя па выкананню вышукі, т. Назарук — за лепшую карціну і т. Грыбнюк — за лепшую фатаграфію.

Заклучны канцэрт, у якім выступілі ўсе прэміраваныя удзельнікі конкурсу, праішоў з вялікім поспехам. Маладзёжныя вечары, якія праводзяцца ў клубах і чыровых кутках чыгуначнікаў у час падрыхтоўкі да фестывалаў сталі больш зместнымі. У Баранавіцкім клубе, напрыклад, праведзены фестывальныя вечары «Насустрач фестывалаў», «Савецкі чалавек працаў слаўны» і «Слава працы», літаратурныя вечары «Крыжэрава саната» і «Радкі каханья», «Насустрач фестывалаў» — так называўся адзін з вечараў у Асіповіцкім клубе. На ім выступілі ўспамінамі аб У Суветным фестывалю моладзі і студэнтаў яго ўдзельнік А. Суравінскі.

Маладыя Беларускай чыгункі рыхтуе праграму да фестывалаў, збірае насенне для вяснавых пасадкаў кветак іх сапрабідна многа ў час сустрач дзельных удзельніцаў Суветнага фестывала моладзі і студэнтаў, якія будзюць ехаць з краін народнай дэмакратыі і іншых дзяржаў.

Рыхтоўцца да абласнога фестывала моладзі, удзельнікі гурткоў мастацкай самадзейнасці аднаўляюць рэпертуар, каб забавяць права на ўдзел у рэспубліканскім фестывале. Танцавальны калектыв Баранавіцкага клуба, які паказваў на гарадскім фестывале харэаграфічную сюіту «Свету — мір» і заваяваў фестывальны кубак, цяпер удасканальвае гэтую сюіту. Гэта будзе літаратурна-харэаграфічны мантаж, у якім будзюць выкананы творы савецкіх паэтаў і кампазітараў, прывесеныя барыцьба за мір ва ўсім свеце, танцы народаў СССР і краін народнай дэмакратыі.

ЧАЦВЕРТАЯ СЕСІЯ ВЯРХОЎНАГА СОВЕТА БССР

Учора, 12 сакавіка, у Мінску, у Доме урада, у зале пасяджэнняў Вярхоўнага Савета БССР, пачала работу чацвёртая сесія Вярхоўнага Савета Беларускай Савецкай Савецкай Рэспублікі чацвёртага склікання. 11 гадзін раніцы. За сталом старшынні займаюць месцы Старшыня Вярхоўнага Савета БССР Ц. С. Гарбуноў, намеснікі Старшынні Вярхоўнага Савета БССР Л. П. Алесандраўская, В. С. Грамава, І. П. Першуневіч, І. В. Сяргееў. У лоджа—Н. Т. Мазураў, Н. Я. Аўхімовіч, В. І. Назлоў, Ц. Я. Нісцель, Ф. А. Сургану, А. І. Золу, С. К. Цімашэна, І. Ф. Клімаў, І. Н. Макараў, члены Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР, міністры. Старшыняўваючы—дэпутат Ц. С. Гарбуноў аб'яўляе чацвёртую сесію Вярхоўнага Савета Беларускай Савецкай Рэспублікі адкрытай. Зацвярджаецца наступны парадак дня сесіі: 1. Аб плане развіцця народнай гаспадаркі і дзяржаўным бюджэце Беларускай ССР на 1957 год і аб выкананні дзяржаўнага бюджэту Беларускай ССР за 1955 год. 2. Аб унесенні змяненняў у артыкул 19 Канстытуцыі Беларускай ССР у сувязі з аднаўленнем да ведання савецкіх рэспублік законадаства аб судоным ладзе савецкіх рэспублік, прыняцця грамадзянскага, крмынальнага і працэсуальных кодэксаў, а таксама вырашэння пытанняў абласной адміністрацыйна-тэрытарыяльнай будовы. 3. Выбаранне Вярхоўнага суда Беларускай ССР. 4. Выбаранне пастаянных камісій Вярхоўнага Савета Беларускай ССР. 5. Зацвярджаецца указаву Прэзідыума Вярхоўнага Савета Беларускай ССР. Вярхоўны Совет прыступіў да разгляду пытанняў парадаку дня сесіі.

У ЖАЛУДОЦКІМ РАЁНЕ

Многія калгаснікі раёна маюць свае асабістыя бібліятэкі. Так, напрыклад, у садзаво-гарадніцкай калгасі імя Будзёнага Васіля Рубоўца налічваецца 46 кніг. Сярод іх творы Міцурьна, Лысенкі, Вільямаў, а таксама мастацкая літаратура. Сваю бібліятэку сабраў калгаснік сельгасарцелі імя Леніна Сяргей Шалік. У ёй ёсць палітычная, сельгасгаспадарчая і мастацкая літаратура. Уласныя бібліятэкі маюць гародніч калгас імя Крупецкай т. Наўмоўскі, член сельгасарцелі імя Жданова т. Урбановіч і іншыя.

Попыт на сельгасгаспадарчую літаратуру

Працоўныя раёна праўляюць вялікую цікавасць да сельгасгаспадарчай літаратуры. Бісёсамі толькі за два месяцы гэтага года праддзена насельніцтву на 17.500 рублёў сельгасгаспадарчай літаратуры. Вялікі попыт маюць такія кнігі, як «Расказы аб кукурузе», «Такім можа стаць кожны калгас» К. Арлоўскага, а таксама кнігі аб вопіне вырошчвання ільну, бульбы, гародніны і іншых культур. Сельгасгаспадарчай літаратурай папоўнілі сельскія і калгасныя бібліятэкі, хату-чытальні.

На калгаснай сцэне

Заслужаным аўтарытэтам у калгаснікаў сельгасарцелі імя Калініна карыстаецца драмалектыву Праціскай хату-чытальні. На калгаснай сцене ён паказваў хабаробам многа цікавых спектакляў. Сярод іх «Партызаны» К. Крапіны, «Паўлінка» і «Прымакі» Я. Буналы і іншыя. Усе яны прайшлі з вялікім поспехам. Нядаўна калгаснікі прагледзелі ў пастаноўцы драмалектыву п'есу «Несцерка» В. Вольскага.

Гурткі духавога аркестра

Пры раённым Доме культуры пачаў працаваць гурток духавога аркестра. Ім кіруе тав. Барысевич. У хуткім часе пачне працаваць гурток духавога аркестра ў саўгасе «Вялікае Мажэйкава». Тут ужо закуплены ўсе неабходныя інструменты. П. БАРОДКА.

25-годдзе газеты «Літаратура і мастацтва»

11 сакавіка ў памяшканні тэатра імя Янкі Купалы адбыўся вечар творчых работнікаў г. Мінска, прысвечаны 25-годдзю газеты «Літаратура і мастацтва». Вечар адкрыў міністр культуры БССР Г. Кісялёў. З дакладам выступіў галоўны рэдактар газеты М. Ткачоў.

На вечары былі зачытаны прывітальныя тэлеграмы, якія паступілі ў адрас газеты ад калектываў рэдакцый рэспубліканскіх газет «Савецкая Беларусія», «Калгасная праўда», «Знамя юности», а таксама ад калектыву работнікаў Беларускага радыё, украінскай «Літаратурнай газеты» і народнага артыста СССР У. І. Уладзімірскага. Намеснік міністра культуры Я. Шарашоўскі зачытаў загад міністраў: група работнікаў рэдакцыі ўзнагароджана ганаровымі граматамі міністраў і прэміямі, асобным работнікам аб'яўлена падзяка. Намеснік старшынні прэзідыума ССПБ І. Шамякін зачытаў пастанову прэзідыума Саюза пісьменнікаў БССР, у якой адзначаецца добрасумленая работа групы пісьменнікаў—супрацоўнікаў рэдакцыі.

У заключэнне вечара адбыўся канцэрт майстроў мастацтва г. Мінска.

Рэдакцыя «Літаратуры і мастацтва» выказвае падзяку артыстам, якія прынялі ўдзел у канцэрце на вечары, прысвечаным 25-годдзю нашай газеты: усема калектыву Дзяржаўнай харарой капелы БССР на чале з народным артыстам СССР Р. Шарымам, салістам капелы Л. Сіефанскай, В. Юнечыч, заслужанаму артысту БССР М. Шуманскаму, народным артыстам БССР Е. Палосіну і І. Балочіну, заслужаным артыстам БССР Т. Пастушнінай, акрабатам Н. Фаменку і Д. Зайцаву, артысту Беларускай драмы В. Бурковічу, канцэртмайстрам Ул. Нікалаву, Ю. Семіяну, В. Школьнікаву, Ю. Бельзанава, М. Родзіка, а таксама вядучай прараму заслужанай артыстка БССР З. Бараварскай.

У ГЭТЫЯ ДНІ

На сцене аршанскага чыгуначнага клуба імя Кірава ідзе генералізацыя рэцэптыя і іншых гурткоў рыхтоўцца да п'есы В. Любімавай. Выканаўчыя галоўныя ролы — школьнікі, вучні старэйшых класаў. Рэжысёр спектакля — старэйшая ўдзельніца драматычнага калектыву Клаўдзія Паўлаўна Сіпананава. Пяцьдзятка пац год таму назад яна сыграла першую ролу на аматарскай сцене аршанскіх чыгуначнікаў і з таго часу не пакідае яе. Яшчэ да рэвалюцыі яна ўдзельнічала ў пастаноўках п'есы М. Горькага, лэзней працавала над вобразамі нашых сучасніц. Не кінула яна сцену і пасля Ачыннай вайны. Старэйшы драматычны гурток вобласці стаў для яе другой сям'яй.

У рэпертуары гуртка—«Канстанцін Заслоў» А. Маў-пералітаюцца, беларускія нацыянальныя мелодыі стваралі прыгожы, непаўторны па сваёй шчырасці музычны твор. Але прыкра, што да гэтай часу няма грунтоўнага зборніка беларускіх народных песняў, і таку дзюноўна песню, як «Ой, палым мой, палымочку», якую гуртоўцы нядаўна ўпершыню пачулі па радыё, ён не могуць развучыць, бо нот да яе нідзе не знойдзены. Напружана працуе і духавы аркестр клуба, які рыхтуе урочыю для кінофільма «Дзеці капітана Гранта» Дунаўскага і «Вальс-фантазію» Глінка.

Сярод салістаў хору вылучацца Галіна Саслоўская, якая валодае прыемным, чыстым сапрапо. Вельмі добра ў яе выкананы гучыць «Казаскі вальс» кампазітара Баба-

ва, песня «Як у стэле спелены» і інш. Цяпер Галіна працуе над некалькімі беларускімі песнямі.

Многа работы і ў танцавальнага гуртка, якім кіруе Н. Яскевіч. На фестывалі маладыя танцоры будзюць выступаць у новых беларускіх напьянальных касцюмах. Танцоры падрыхтавалі «Беларускую польку», украінскі танец «Мяцельца», «Рускі пераліца» і іншыя. Дарчы, праўдзене клуба адпусціла 25 тысяч рублёў на набыццё касцюмаў для хору.

Рыхтоўцца да фестывалаў і акаратыўны гурток. Многа экспанатаў да выстаўкі, якая будзе адкрыта ў бліжэйшыя дні, падрыхтаваў гурток мастацкай вышукі. Фотатурток нядаўна асаўі каларовае фатаграфаванне.

Н. АЛТУХОУ.

Існуюць музычныя вучылішчы. Там ёсць добра кваліфікаваныя кадры музыкантаў, педагогаў. Каму-ж, як не ім, узначаліць падрыхтоўку да свята юнацтва, аказаць дзейную дапамогу самадзейным калектывам і асобным выканаўцам, дапамагчы ім павысіць сваё майстэрства.

Не скажыце яшчэ ў поўны галас сваёй слова і беларускія літаратары — паэты, празаікі і драматыры. Юнакі і дзвучаты чакаюць ад іх новых чуюдзюных твораў, якія раскрываюць багатае духоўнае жыццё народа, твораў, прывесчаных вучоўе, працы, адначынку нашай моладзі, гарачым працоўным будням савецкіх людзей, якія будуюць камунізм. Нам літаратарам старэйшага пакалення, неабходна ўключыцца ў падрыхтоўку да свята юнацтва. Перш за ўсё пісьменнікам і паэтам трэба ўскаладчыць праблему да творчасці народнай таленты, якімі так багата наша зямля, ажывіць работу літаратурных аб'ектываў, які існуюць цяпер ва ўсіх абласных гарадах, а таксама ў некаторых раённых цэнтрах. Пісьменнікі павінны ўзяць ганаровае шэфства над пачынаючымі літаратарамі, часцей сустракацца з імі, кансультаваць, дапамагаць. Моладзь трэба вучыць разабрацца ў тым, што сапраўды прыгожае, чуюдзюнае, вучыць правільна адзначаць літаратурныя творы, класіфікаваць іх па фарманам здаровых эстэтычных поглядаў і густаў у юнакоў і дзвучат.

Многа спраў, звязаных з падрыхтоўкай да фестывалаў, ёсць у беларускіх мастакоў. Мы звяртаемся да маладых майстроў да прасябай яшчэ і яшчэ раз падаумаць над тым, якімі новымі творами яны абіраюцца сустраць выдатнае свята юнацтва. Гэта павінны быць творы, варты нашага вя-

На сцэне гомельскага тэатра

Рэпертуар тэатра — аснова ўсёй яго дзейнасці, галоўнае, што вызначае і фарміруе яго творчае аблічча. Значна ўвагі аддаваў рэпертуарныя планы тэатраў, абылася сур'ёзна крытычная пераацэнка многіх драматычных твораў, асабліва зарубажных аўтараў. Мастацкі савет нашага тэатра займаўся рэпертуару «Начы перапахло» Сважона.

Як-жа здарылася, што гэтая загнанная ў ідэйных адносінах п'еса была прынята і адобрана мастацкім саветам? Відавочна, тут прыбыла бліскучая па форме інтрыга, майстэрства драматурга, за якімі таіцца гледацтва, а часам і пашлаватны вост. Мы павінны цалкам гаварыць пра гэта для таго, каб у далейшым не рабіць падобных памылак, каб наш рэпертуар падбіраўся зыходзячы з пазіцыі партыйнасці, з пазіцыі сацыялістычнага рэалізму.

За апошнія тры месяцы мінула года мы выпусцілі чатыры спектаклі. Першы спектакль «Доктар філасофія» быў паставлены на сатырычнай камедыі Нупшча. Другая прэм'ера — на п'есе В. Міршона «Кудожны слайз» — пра нашу выдатную моладзь. Да кастрычніка свята мы пазналі спектаклі «Глыбокая пільна» па раманы І. Шамякіна (інсцэніроўка рэжысёра С. Гурчы). П'еса прысвечана гераічнай барацьбе беларускіх партызан у перыяд Вялікай Айчыннай вайны. На працягу студзеня паставлена п'еса «Свецці, ды не грэе» А. Астроўскага.

Аналізуючы нашу работу, мы павінны прызнаць, што далёка не ўсё зробілі, каб палепшыць якасць спектакляў. Інсцэніроўка па партызанам Беларусі была зроблена ў самым тэатры, але яна яшчэ недаканала, у ёй многае яшчэ трэба палепшыць як у п'есе, так і ў спектаклі.

Калектыву павінны значна ўзмацніць творчую работу над спектаклямі 1957 года, узяць іх мастацкую якасць. Асновай рэпертуару цяпер у нашым тэатры стала савецкая сучасная п'еса.

23 лютага адбылася прэм'ера па п'есе Н. Пагодзіна «Санет Петраккі». У спектаклі вырашанае праблема камуністычнай маралі, чужага стаўлення да чалавека, пьютані партыйнай прычыновасці.

У пачатку сакавіка калектыв ажанічыў паставіў твора свядомскага паэта Ю. Мачына «Сварка». Гэта п'еса пра моладзь, у ёй паказаны дзурныя рабочыя вадзенькі вынікі, якія яшчэ крыць у некалькіх прадстаўнікоў нашага моладлага пакалення: захаленне «стыльных танцаў», вясёлым і пустым жыццём. Шмат увагі надаецца ў п'есе пытанням самі і дружбы.

Цэнтральнай у першым поўгоддзі з'яўляецца работа над п'есай «Крэмеўскія

курanty» Н. Пагодзіна. Тэатр упершыню будзе рыхтаваць спектакль, у якім паказана вобраз Вадзіміра Ільіча Леніна. Аўтар праўдзівая апавядае пра вадзіма праўдзівых працоўных — простага і даступнага чалавека, які знаходзіўся ў пастаяннай сувязі з народам. Мы разумеем усю адказнасць гэтай работы, якую збіраемся закончыць да ленінскіх дзён, у красавіку.

У ролі Леніна выступіць заслужаны артыст БССР Н. Пурбаў.

Цікавая работа тэатра і над п'есай беларускага драматурга А. Маўзона «Непрымірмасць». П'еса расказвае аб барацьбе за выхаванне камуністычнай свядомасці чалавека, аб непрымірнай барацьбе з эгаізмам і абыякавасцю. Асюль і назва п'есы.

Да гэтага часу мы не вызначылі яшчэ п'есу, якую будзем паказваць да кастрычніка свята 1957 года. Хочацца пазнаць у гэтыя дні спектакль аб стану і сямейнай сувязі ў Беларусі. Цяпер над гэтай тэмай працуе цэлы рад аўтараў рэспублікі. Мы марым атрымаць адну з гэтых п'ес для нашага тэатра, каб дастойна супроць саракагоддзе савецкай улады.

Важнай падзеяй у жыцці творчага калектыву будзе таксама работа над спектаклем, прысвечаным фестывалю моладзі ў маі гэтага года. Моладзь тэатра па ініцыятыве камсамоўскай арганізацыі паставіць да фестывалю п'есу «Балі дзве акацыя» Б. Вініківа.

У рэпертуар таксама ўключана п'еса сібірскага драматурга Е. Левантоўскага «Дамітры Стаяноў» — аб станаўленні характараў нашага моладлага чалавека.

З класікі ўключаны «Дзеці сонца» Горкага і «Бамедзя памылак» Шэкспіра. Таксама творча праграма тэатра на 1957 год.

Гаворачы пра работу нашага моладлага тэатра, — а мы існуем усяго трэці год, хачелася б выказаць пажаданні аб большай творчай блізкасці з іншымі калектывамі Беларусі. Мы так мала ведаем адзін аднаго і так рэдка сустракаемся і дзелімся сваімі планами, вопытам. А хіба не была-б цікавай творчага сустрэча з мініскімі тэатрамі?

Колькі разоў выдзецца пра абмен рэжысёрамі і мастакамі на асобныя паставы, аб прыходзе на гастролявыя выступленні ў вобласці вядучых майстроў тэатраў Беларусі. Усё гэта значна ўвабагачыла-ба нашу творчае жыццё. На жаль, гэтая ініцыятыва пакуль што нікому не падтрымана.

Н. УЛЬЯНАУ,
галоўны рэжысёр Гомельскага абласнога тэатра.

У ГАСЦЯХ У ЛЕНІНГРАДЦАУ

Беларускаму народнаму аркестру сёлета спадзілася 20 год. Аркестр шырока вядомы ў Беларусі, набывае папулярнасць і за яе межамі.

Найрэзультатывейшымі беларускага мастацтва і літаратуры ў Маскве аркестр ажанічыў выдатную гастрольную паездку па рэспубліках Закаўказзя. Летас у поспехам прайшлі яго канцэрты ў раздзе гарадоў РСФСР і ў рэспубліках Сярэдняй Азіі.

Днямі аркестр вярнуўся з цікавых гастроль у Ленінградзе і Рызе. Цяпер ён рыхтуецца да Усеазажнага фестывалю моладзі.

Асабліва карыснай для аркестра была паездка ў Ленінград.

Ленінградцы зацікавіліся выкананнем узорай класічнай музыкі ў народных інструментах. У канцэртную праграму былі ўключаны аркестровыя творы беларускай, рускай і замежнай музыкі — сімфаніка Чуркіна, канцэрт Камінскага для ўнісоны цымбал і аркестра, «Перапелачка», «Лявоніха», аранжыроўкі народных песняў, арыгінальныя беларускія кампазіцыі, інструментальныя творы рускіх кампазітараў, «Маленькія сюіты» Баралзіна, «Жыгачы Баха, антракт да трэцяй дзеі оперы «Кармен», «Вальс-фантазія» Глінкі і іншыя.

Звычайна аркестры народнага інструменту бяруць на гастрольную паездку аднаго-двух салістаў з «імямі», разлічваючы пры гэтым, што яны павінны забяспечыць у поспех. Мастацкі кіраўнік аркестра І. Жыноўчы ажыццявіў іншы прычыны выступлення салістаў. Ён уключыў у праграму чатырох моладых зольных спевакоў — Л. Шубіну, М. Шыўчу, Д. Зюрчыка і В. Глушака, якія выступілі не толькі ў сольных нумарах, але і ў ансамблях (вакальна-дуэты, тры, квартэты).

Побач з імі выступалі інструментальны дуэты Усеазажнага конкурсу музыкантаў-выканаўцаў А. Астрэмцкі і ўнісон цымбалістаў у складзе І. Жыноўчы, М. Урбановіча, В. Буркоўчы і А. Астрашчыка.

Беларускія музыкі і беларускія песні знайшлі гарачы прыём. Газета «Ленінградская праўда» пісала: «Агульнае ўражанне ад аркестра можна выказаць думкамі: народнасць і прафесіяналізм». Кожнага, хто ўпершыню знаёміцца з гэтым аркестрам, перш за ўсё здзіўляе саюсаблівасць яго гучання, якая ідзе ад характэрнага, яркага і званкага тэмбру цымбал, а таксама спяванне дуадак і ліры. Слухач адразу можа адзначыць майстэрства калектыву, рознастайнасць адрэчэнняў, імпрэсіянісцкіх і віртуозна-выканальных.

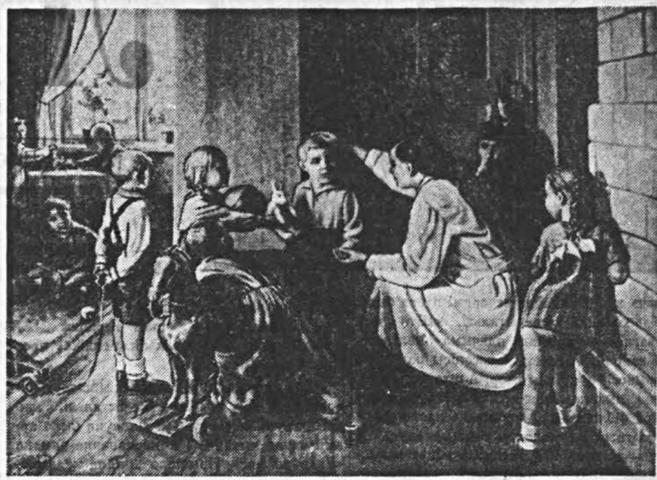
Адзначаючы беларускую музыку ў выкананні аркестра, газета пісала: «Аркестр выконвае малавядомыя ў нас творы беларускіх кампазітараў — Камінскага, Алюніна, Алашава. Большасць гэтых твораў уласцівы меладыйна-яркаму, цікаваму аркестру, а галоўнае — сапраўды народны каларыт».

У Ленінградзе аркестрам дадзена п'ятнаццаці канцэртаў. Ён выступіў ва ўсіх буйных палацах культуры, у канцэртнай зале Ленінградскіх Доўжэ афіцэраў і ў марскоў Кранцэнкай крэпасці.

Прымяна адзначаць, што ў асаблівым творчым уздыме канцэрты прайшлі ў рабочых аудыторыях. Вельмі спадабаліся слухачам творы беларускай народнай музыкі, глыбока захапілі іх песні аб гераічных беларускіх партызанам, абаронцах Брэсцкай крэпасці.

Прыезд аркестра ў Ленінград з'явіўся сапраўдным святам для беларусаў, якія жылі ў тым. Землякі прагна ўслуховаліся ў родныя на-

Творчасць воінаў

На выстаўцы самадзейных мастакоў БВА, адкрытай у акруговым ДOME афіцэраў, прадстаўлены жываніс і графіка, вышыўка і карункі, разьба па дрэву і вылічванне.

Выстаўка радуе рознастайнасцю творчых форм.

Сярод жыванісных работ варты адзначыць тыя, у якіх аўтары імкнучыся адлюстравана славянскі народ у гады Вялікай Айчыннай вайны, паказваючы жыццё і быт Савецкай Арміі. Часта гэтыя творы навіны па сваёму выразнасцю, але ў іх ёсць сапраўднае пацудоў, імкненне праблемаў расказаць аб вадзікіх і малых падзеях. Старшы лейтэнант Карнаў добра перадаў у карціне «Першы скачок» жыццё на аэрадроме. Капітан І. Лагода ў карціне «Свежая вада» паказаў любоў нашага народа да роднай Савецкай Арміі.

Вучоба і адпачынак савецкіх воінаў цікава прадстаўлены ў графічных лістах, якія прадстаўлены на выстаўцы. Гэта «Новы часопіс» і «Ля радзёпрыёмніка» Г. Абрамцава, «Цікава партыя», «Перакур» і «Зялёна» І. Трыгуба, «За чыткай газеты» Н. Філіпава і іншыя. Усе яны зроблены непасрэдна з прыроды і нібы з'яўляюцца кавалачкамі самога жыцця.

Радуюць партрэты, у якіх самадзейныя мастакі маюць сваіх таварышаў і сяброў. Добра выкананы І. Ільікевічам жыванісны «Партрэт выдатніка». Гэты юнак з ішчэ па-дзіцячаму пухлямі губамі і дапытлівым позіркам разумных вачэй успрымаецца як абгулены вобраз моладого савецкага воіна-выдатніка баявой і палітычнай надрыхтоўкі. А воль «Выдатны стралок» маляды чалавек з вясёлым усмешлівым тварам. Колькі жшчэрадаснасці і сілы выказаў Хрусталёў у гэтым партрэце Выразнасцю і тонкасцю характэрныкі вылучаюцца накіды алоўкам Е. Салыніківа («Апальшчык» і «Галава жанчыны, якая схілілася за работай»), а таксама А. Шкарана, які выставіў шмат работ. Усе яны характарызаваюцца ўважлівымі, удумлівымі адносінамі да чалавека, імкненнем раскрыць яго ўнутраны свет. У гэтых адносінах асабліва цікава тое, што А. Шкаран па некалькі разоў малюе адну і тую-ж галаву, дамагаючыся найбольшай выразнасці і яснасці думкі.

Прыцягвае увагу «Партрэт хлопчыка» алоўкам, зроблены Г. Паўлікавым, які эканупе на выстаўцы некалькі жыванісных і графічных твораў рознага жанра.

С. ПАЛЕС,
Е. РЭСІНА.

На выстаўцы шмат пейзажаў, але яны, на жаль, менш цікавыя, чым партрэты. У большасці з іх мала пацудоў, якіх «без паветра» і ўмоўна. Гэта тлумачыцца тым, што аўтары пішуч пейзажы напамыш, «ад сябе». У іх няма непасрэднага адлюстравання жывой прыроды, і таму вобраз прыроды належна не раскрыты. Капітан І. Лагода, відавч, многа працуе ў галіне пейзажу і імкнецца перадаць яго характэрна. Але ён ідзе не ад прыроды, а ад свайго ўяўлення аб ёй, і таму яго пейзажы выглядаюць наўмысна эфектыўнымі, ненатуральнымі, жорсткімі ў колеры («Восень у лесе», «Вечар» і іншыя). Воінава прыгажосць уласціва і пейзажам М. Чырванец, Л. Галавіна і інш. З пейзажаў асабліва варты адзначыць работы Ламакіна, прысвечаныя Брэсцкай крэпасці, якія сваім выразным выхадзіць за рамкі простага пейзажу, паказваючы руіны Брэсцкай крэпасці і ўцалелыя яе будыні ў розны час года і пры розным асвятленні. Ламакін расказвае пра гераічны падзеі, пра мужнасць і гераізм славянскіх абаронцаў.

Багаты і другі раздзел выстаўкі — прыкладнае мастацтва: апрацоўка дрэва, роспісы па дрэву і фанеры, вырабы з пластыка, дыяны, карункі і вышыўка.

З любоўю і ўменнем зроблены ўзоры разьбы па дрэву «Рэпка», «Плаход закончаны падпалкоўніка Н. Суцінова», «Балерына» А. Метакова, а таксама шкатулка радэавага Лаўрука. Дзеці ваеннаслужачага Сімава выталілі па дрэву вельмі ўдалымі ілюстрацыі да рускіх народных казак.

Паідаюць яркае ўражанне дыяны Жыганавой і Багданавой, вышыўкі бісерам М. Пранец.

Сярод вялікай колькасці вышывак асабліва вызначаюцца работы членаў гуртка пры акруговым ДOME афіцэраў.

Змястоўныя калектывныя работы — «Партрэт Якуба Коласа» і тэматычны дыяны «Навекі разам», прысвечаны 300-годдзю ўз'яднання Украіны з Расіяй.

Прыцягвае увагу гледачоў работа гледацкай Шчукінай «Партрэт Максіма Горкага». Асабліва хочацца адзначыць рэчы, якія маюць не толькі дэкаратывна-прыгожальніцкі характар, але і практычны ўтылітарны аб'ект, парт'еры, дарожкі, падушчкі, газетніцы, філейныя накіды і іншыя.

На выстаўцы ў акруговым ДOME афіцэраў многа цікавых работ, зробленых з вялікай любоўю, густам і майстэрствам.

Новы парадак паказу кінофільмаў

З кожным днём на экраны рэспублікі выпускаецца ўсё больш і больш фільмаў. Праграма ў кінотэатрах абнаўляецца цяпер два-тры разы ў тыдзень. У бугучым годзе выпуск фільмаў на экраны значна павялічыцца.

У сувязі з гэтым для гледачоў павінны быць створаны такія ўмовы, пры якіх на працягу аднаго тыдня кожны з іх змог-бы прагледзець чатыры-пяць кінокарцін.

Змянілася і рэпертуарнае планаванне ў кінотэатрах, размешчаных на ўскраінах горада. Фільмы, якія дэманструюцца ў цэнтры, адначасова дэманструюцца і на ўскраінах.

Новы парадак паказу на экраны фільмаў значна палепшае абслугоўванне гледачоў. Усяго ў лютым міначэ мелі магчымасць прагледзець 20 новых кінокарцін. Наведванне кінотэатраў у лютым значна павялічылася.

У сакавіку на экраны кінотэатраў будзе выпушчана 12 новых кінокарцін. Сярод іх фільмы «Полышча-поле», «У добры час», «Песня табуншычка», «Звычайны чалавек», «Тайна двух акіянаў», «Дзядзюшка і кракадзіл» і творы зарубажнай кінематаграфіі «Хасан і Каміля», «Гэта здарылася на вуліцы», «На ўскраіне вялікага горада», «Трагедыя вострава Сайпан» і «Зарава над Кладзю».

дэманстраваліся два фільмы — «У краіне роўнапраўнасці» і «Прызыванне». Такім чынам, у кінотэатрах горада дэманстравалася на працягу двух тыдняў дзесяць новых кінокарцін.

Змянілася і рэпертуарнае планаванне ў кінотэатрах, размешчаных на ўскраінах горада. Фільмы, якія дэманструюцца ў цэнтры, адначасова дэманструюцца і на ўскраінах.

Новы парадак паказу на экраны фільмаў значна палепшае абслугоўванне гледачоў. Усяго ў лютым міначэ мелі магчымасць прагледзець 20 новых кінокарцін. Наведванне кінотэатраў у лютым значна павялічылася.

У сакавіку на экраны кінотэатраў будзе выпушчана 12 новых кінокарцін. Сярод іх фільмы «Полышча-поле», «У добры час», «Песня табуншычка», «Звычайны чалавек», «Тайна двух акіянаў», «Дзядзюшка і кракадзіл» і творы зарубажнай кінематаграфіі «Хасан і Каміля», «Гэта здарылася на вуліцы», «На ўскраіне вялікага горада», «Трагедыя вострава Сайпан» і «Зарава над Кладзю».

Сустрэча І. Шамякіна з артыстамі Гомельскага драматычнага тэатра — удзельнікамі спектакля «Глыбокая пільна». Фото А. Белавуса.

БАГАЦЦЕ ТВОРЧЫХ ІНДЫВІДУАЛЬНАСЦЕЙ

Напамкі пра мастацка-стылявую рознастайнасць беларускай савецкай прозы

Калі творчыя індывідуальнасці беларускіх савецкіх пісьменнікаў 20-х—30-х гадоў складаліся ва ўмовах паслякастрычніцкай класавай барацьбы, пад уздзеяннем першых поспехаў сацыялістычнага будаўніцтва, то новае пакаленне беларускіх пісьменнікаў, якое з'яўляецца сённяшнім днём нашай прозы, вырастае над уздзеяннем гераічнага подзвігу народа ў гады Айчыннай вайны.

Подзвіг савецкіх людзей у час вайны знайшоў сваё адлюстраванне і ў творчасці пісьменнікаў старэйшага пакалення, пры гэтым некалькіх па-новаму раскрылася творчыя індывідуальнасці І. Я. Коласа, І. К. Чорнага, І. К. Крапівы, І. М. Лынькова. Паўней выявіўся талент публіцыста і сатырыка ў творах К. Чорнага, М. Лынькова і Я. Раманіста-Рыка. І нават тэматычна не звязаныя з падзеямі Айчыннай вайны трыяна Вяліка коласуекай трылогіі «На останках» мае на сабе вадзікіх выдатных твораў падзеі: пасля вадзікіх ваянных выпрабаванняў, якія вытрымала краіна, погляд пісьменніка на рэвалюцыйнае мінулае па-новаму не мог не ўвабагачыцца, не мог не павялічыцца. Тое-ж самае можна сказаць і пра гісторыка-рэвалюцыйны раман П. Пестрака «Сустрачэнне на барыкадах».

Але асаблівае значэнне выпрабаванні і гераіка Айчыннай вайны мелі для станаўлення талентаў празаікаў моладлага пакалення, жшчэывае сталяцца якое пачыналася на ваянных дарогх. Патрыба расказаць аб савецкіх людзях, якія прынялі на свае плечы найважлівы пажар вайны, — вось што зрабіла пісьменнікамі І. Я. Брыля, І. І. Шамякіна, І. А. Кулакоўскага, І. І. Мележа, І. У. Карпаву, І. У. Шахаву і многіх іншых. Не выпадкова амаль усё гэтыя пісьменнікі пачыналі з твораў аб вайне. Некаторыя з іх прагучалі свежа і цікава і адразу азнавалі папулярнасць у чытача — «Глыбокая пільна», «Німанскія казкі», «Мінскі напрамак», «Братэрства» і г. д. У моладых пісьменні-

А. АДАМОВІЧ

каў не было яшчэ належнага літаратурнага вопыту, але жшчэывы іх вопыт быў багаты і яркі, а пацудоў сувязі з народам і яго лёсам — моцнае. Гэта і надавала сілу нават першым іх творам.

І вельмі паказальна, што, нягледзячы на няспасцеб многіх пасляваенных твораў моладых празаікаў, агульны ідэіны і мастацкі ўзровень творчасці новага пакалення празаікаў быў вышэйшы за «маладнякоўскую» прозу першай палавіны 20-х гадоў.

Адчуваецца тут багацце традыцый і перш за ўсё — сталяцца беларускай савецкай прозы, яе творчага металу. Вядома, кожнае новае пакаленне пісьменнікаў павінна авалодаваць творчымі прычыпамі літаратуры сацыялістычнага рэалізму, але адна справа, калі творчы метал літаратуры яшчэ толькі складваецца, і другая — калі за спіной вопыт І. Я. Коласа, К. Чорнага, К. Крапівы, М. Лынькова, Э. Самуілікіна, вопыт усёй савецкай прозы.

Адзначаючы ўсё гэта, мы павінны, аднак, улічваць і тое, што адвадзена вырас і чытач, вельмі вырастаў яго патрабаванні да літаратуры. Часта прыходзіцца чуць ад людзей старэйшых, што той ці іншы твор «маладнякоўцаў» карыстаўся ў свой час значнай папулярнасцю. Але, перацываючы многія ў папулярных у 20-я гады твораў, здзіўляецца: як магца захапіць тэмаў наўнянае жыццё, правільнае пераважнае пераважнае Дастаўеўскага. Сёння такія творы наўрад ці мелі-б шырокага чытача. Патрабаванні чытачоў да літаратуры цяпер вырастаў настолькі, што пасляваенная проза наша, больш сціпла і высокая ў параўнанні з «маладнякоўскай», далёка не заўсёды адвалялася іх.

Пад уздзеяннем тых зрухаў у жыцці, якія былі звязаны з пастаюнамі партыі апошніх год, а XX в'ядам, літаратура зрабіла значны крок наперад па шляху сацыялістычнага рэалізму. Перадзювачы тэндэнцыі бескамп'юлітасці і дагматызма

ў разуменні жыцця, беларуская літаратура пачала больш поўна выкарыстоўваць тым шырокі творчы магчымасці, якія закладзены ў самім метадзе савецкай літаратуры.

І як вынік гэтага — ярчай і паўней раскрыліся і творчыя індывідуальнасці нашых пісьменнікаў, у прыватнасці — празаікаў. Значна вырастаў за апошні час А. Кулакоўскі і А. Чарнышэвіч, больш сталымі і моцным стаў галас І. Шамякіна, ярка раскрыўся талент Я. Брыля. Узмацненна творча сталяцца пісьменнікаў, якія пачалі пісаць яшчэ ў даваенныя гады (М. Паслядовіч, І. Гурскі, Т. Хадкевіч). Усё больш «сваім голасам» размаўляюць з чытачом У. Карпаў, І. Грабоўскі, М. Ракітына, А. Рышко, У. Шахавец, У. Браўчанка, М. Лупскаў, А. Васілевіч, П. Калаўеў, Я. Васілейка, Р. Сабалеўка, І. Дуброўскі і інш.; увагу чытача прыцягваюць і творы літаратурнай моладзі (І. Науменкі, А. Асіпенкі і інш.).

У таленце кожнага з названых і не названых тут беларускіх празаікаў можна знайсці моцны і слабы рысы і якасці. Не так проста браць на сабе смеласць паказаць кожнаму пісьменніку, што ў яго таленце патрабуе развіцця, а што неабходна пераадолець. Таму мы сядома спынімся на разглядзе творчасці толькі некалькіх нашых празаікаў.

Тое, што нават моладзі пісьменнікі амаль адразу ўваляцца за вадзікі творы аб Айчыннай вайне і што імяна раман і апавяданне аб ідэяўных падзеях былі асабліва папулярныя ў чытача, — не выпадкова. І ў чытача, і ў саміх пісьменнікаў была ўздыжана патрэба нека асэнсавана ідэяўна перажыта, глыбей адчуць і зразумець гістарычны сэнс вадзікай барацьбы і вадзікай, але тым больш радаснай перамогі над сацыялістычным ворагам, які замакнуўся на сацыялістычныя заваяванні народа, на самое яго жыццё. Гэтае імкненне асэнсавана бачанае і перажытае было аднолькава моцным і ў чытача, і ў пісьменніка.

У такіх умовах нават недасканалыя

шчэ творы аб Айчыннай вайне чыталіся і перачыталіся: тое, што не ў сілах быў ярка намаляваць часам ішчэ навопнуты пісьменнікі ці мемуарыст, лёгка дамагэўваў сам чытач, нават не заўважаючы гэтага.

Стройнае і дынамічнае апавяданне аб тыповым ваянным лёсе беларускай партызанскай самі чытач знайшоў у рамане «Глыбокая пільна», закладзеным па сюжэту, простым, лёгкім, цікавым на апавяданню. Лёс самі Карпа Маеўскага быў настолькі тыповым, што твор гэты хваляў і многіх, нягледзячы на некаторую праста-лінейнасць вобразаў і беднасць моўных сродкаў.

Ужо ў гэтым першым рамане І. Шамякіна выявіліся некаторыя моцныя бакі яго таленту. Талент раманіста, якім безумоўна валодае І. Шамякін, — гэта перш за ўсё здольнасць бачыць чалавека ў яго «грамадскай функцыі», уменне не толькі па-глыбокаму ў псіхалогію чалавека, але і даваць мастацкі аналіз самога грамадскага жыцця. Намаляваўшы самі Карпа Маеўскага, беларускага калгасніка-партызана, даволі праўдзівая раскрыўшы асаблівасці, «псіхалагічны» сувязі паміж асаблівымі перажываннямі, І. Шамякін паставіў сваіх герояў у настолькі тыповыя грамадскія абставіны, што за лёсам адной самі і вадзіць лёс цэлага народа. Ваўкоўскае шчасце Карпа Маеўскага, ішчэце закаханых Тацяна і Лёныкі Лубяна, будучыя хлопчыкі, якія ўсынава Тацяна, — усё залежыць ад выніку барацьбы з фашызмам. Таму для герояў рамана змаганне з ворагам і асаблівасці лёс, асаблівасць жыццё — адно непадзельнае.

Сюжэтнае закончанае рамане «Глыбокая пільна» дасягаецца дзякуючы воль гэтай адзінасці асаблівасца лёсу герояў з вынікам той барацьбы, якую вадзе з акулантамі савецкай народ: перамож народ — выцярпаныя аказаліся і вадзікі асаблівасца жыцця гераікаў.

«У добры час» — другі раман І. Шамякіна, напісаны рукой больш вопытнага літаратара. Псіхалагічны партрэт старэйшай калгасна, самалюбівая, гарачага Лесяўска, вобраз спіпалы і горды прапаўняны Мамы, мастацкая характарыстыка Шаройкі, даволі багаты фарбай вадзікі

САПРАЎДНАЕ І НАДУМАНАЕ

Частка апавяданняў у кнізе А. Шашкова «На рачных плёсах» напісана толькі для дзяцей. Другую частку, а імя на рэдакцыі апавяданняў, з заважлівым працягваюць і дзеці і дарослыя. Гэта добра, калі дзіцячая кніжка чытаецца з цікавасцю людзьмі розных узростаў.

Цыкл апавяданняў «На рачных плёсах» удаецца аўтару. Але, нажаль, імі не вычэрпваецца зборнік, яны — толькі яго меншая частка.

У большасці апавяданняў у кнізе вытрыманы ў строга дыдактычнай манеры і з'яўляюцца свайго роду ілюстрацыямі правільнага паводін для добрага хлопчыка. Ёсць такія хлопчыкі, якія прысягнулі, чыста апрапары і вымыты да ружовага колеру. Таксама, як і дзяўчыну становячы героем літаратуры для дарослых, добрую хлопчыку дазваляецца іншы раз памыляцца, але толькі для таго, каб тут-жа на выхад з чытача выправіцца. Для кантрасту народка выводзіцца і дрэнны хлопчык. Але чамусьці такі хлопчыкі пры гэтых умовах атрымаваюцца, звычайна, больш натуральнымі і сімпатычнымі, чым добры.

Важна ўсё-ж разабрацца, чаму многія апавядання зборніка такія невыразныя і нежывыя. Нельга-ж сказаць, што таматыка іх нецікава. Уздзець хоць-бы апавяданне «Парэсткі». Хлопчык Вадыя дзяка перажывае смерць бацькі і знішчэнне пасаджаных бацькавымі рукамі сада. Ён марыць пра тое, што сядзіць у зноў, а справу бацькі прадоўжыць ён, Вадыя. Які выдзіць, тама вельмі добра. Але-ж тама — гэта яшчэ даўка не ўсё, гэта толькі добры намер. Намер патрэбна здзейсніць, патрэбна ўдзінуць у яго жыццё. А для гэтага патрэбны героі не дыдактычны, а жыццёвы, патрэбна яркая, багатая палітра фарбаў. Калі дарослы чытач іншы раз дурне вам і расцвятае і нецікаваецца за адну-два цікавыя кропкі ў слоўным моры, дык дзіцяці ніколі не правіць падобнай вліццывасці. Дзеці ўспрымаюць свет вобразамі, карцінкамі, яны патрабуюць, каб кніга не раскавала, а паклава. Аўтар апавядання «Парэсткі» забывае пра гэта і нават не паказвае галоўнага — самога Вадыя. Ё атрымаў абстрактны вобраз добрага хлопчыка, які атрымаўся абслугоўвае такую-ж абстрактна-філасофскую тэму бесмяротнасці жыцця наогул. Адна з дзевяці асоб апавядання, відэочына, жадаючы ўнесці яскасць у тэматычнае заданне апавядання, рэзюмюючы прыблізна ў такім духу: «Малышчына! Бацька яго вырасіць пудоўны сад. Люты вораг знішчыць дрэвы, знішчыць і садоўніка. Але жыццё не спынілася, застаўся моцныя яныя парэсткі. І хутка вырасце і новы садоўнік, і новы сад...» Гэта думка існуе ў апавяданні не ў жывой вобразнай форме, а толькі ў якасці дэкарацыі.

Часта дзіцяці чуюць, што літаратура для дзяцей павінна быць пабудавана абавязкова на вострых, прыгодных сюжэтах. На наш погляд, гэта не зусім правільна. Літаратура для дзяцей, так і для дарослых павінна быць перш за ўсё добрай літаратурай. Для таго, каб захаліць юнага чытача, зусім не абавязкова быць Жулем Вернам або Феніморам Куперам, хоць ніхто не будзе адмаўляць значэння гэтых выдатных пісьменнікаў. Але абавязкова патрэбна быць у нейкай меры Аркадыем Гайдарам. Магчыма, ніводзін пісьменнік не ведаў так паэтычна, прагнуў да ведаў думу дзіцяці, як Гайдар. Ніхто не ўмеў быць такім блізым, сардэчным і шчырным сабрам дзіцяці і ў жыцці і ў літаратуры, кім быў ён. Гаворыцца гэта зусім не для паважання, а толькі для таго, каб паказаць: не ў звычайнасці тэм, не ў адуццанні вострых і

Алеся Шашкова. На рачных плёсах. Апавяданні. Дзяржаўнае выдавецтва БССР. Мінск, 1956 г.

нечаканых сюжэтных паваротаў прычыны няўдачы дзіцячых апавяданняў Алеся Шашкова. Прычына ў слабым прапінкненні ў думу дзіцяці, у свет яго думак і ўзгаўленняў аб жыцці. Прычына гэтая яшчэ і ў тым, што мова апавяданняў невыразная, бедная, нагавае мову метафізічных дапаможнікаў. Назва, натхненне не дакранулі да радкоў гэтых апавяданняў. У іх мала добрых, тонка вызначаных дэталей, няма добрай чалавечай усмешкі, забавнай выдумкі.

Памылковае дыдактычнае тэндэнцыі аўтара ясна відаць на прыкладзе апавядання «Антоніўка». На самай справе, хто такі герой гэтага апавядання, добры хлопчык Алік? Як ён слабе паводзіць? Спачатку Алік разам з сябрам залез у калгасы сад і накраў аблыкаў. Потым сябра яму раскаваў, што нейкага хлопчыка за такі-ж учынак аштрафавалі. Алік спалохаўся. Паціхненьне ад сабра ён узяў аблыкі, занёс іх у сад і выснаваў. Ён увесць час азіраецца і шпета, увесць час нечага бацца. Гэта проста звычайны пахлавецца. Апрача таго, Алік яшчэ і дрэнны сябра. Калі ўжо здарыўся такі пуд, і ён у адну хвіліну ўбачыў і зразумев амаральнасць свайго ўчынку, дык навошта-ж «выпраўляцца» ўпотаі ад таварыша? Міжволна задумався, што-ж прыносіць падобная дыдактыка — карысць ці шкоду?

Жыццё ніколі не ўкладвалася ў зводныя правы на ўсе выпадкі. Здарэцца, што яго знае напісаныя і прызначаныя правы. У сувязі з гэтым прыгаварыцца адзін выпадка. Хлопчык, школьнік, атрымаў некалькі «двоек». Атрымаў ён іх не таму, што лянэваўся або быў няздольным. Яму проста не было каля рызаваных урокі. Яго маці цяжка захварэла, і ён, старэйшы ў сям'і, павінен быў рабіць за яе ўсё хатнюю работу. Каб не хваляваць хворую, хлопчык, звычайна вельмі праўдзівы і сумленны, падабраў адзінкі ў дзённіку. Калі-ж маці ачула, і ўсё раскрылася, яна не сказала сумну ні слова папроку. У яе халіца рэзну, тату і пацучыя не адуціць гэту ману. Не варты, бады, рэкамэндаваць ісаць на такіх сюжэтах апавяданняў для дзяцей сярэдняга ўзроста, але калі пішаць ужо, дык трэба быць на вышнім гэтай маці, патрэбна быць сабрам дзіцяці. У апавяданні «Чаму пакрыўдзіцца мама?» ёсць нешта агульнае з гэтым выпадам. Герой апавядання Васілек перажывае радасную падзею: яго маці прысвоілі званне Героя Сацыялістычнай Працы. Натуральна, хлопчыку прыходзіць у галаву, што маці ў такі шчаслівы дзень патрэбна нешта падачыць. Васілек адважыўся прунесці на раву і з трыумфам прыносіць дадому вялікага шчучка. Гэта падарунак маці. Хлопчык горды і шчаслівы, але маці, ведаючы, аб прапуску заняткаў, педагогічна адрачываецца ад падарунка. Васілек збеганзана і пасароміўся, «ён прасідаў увесь вечар, бачыўся ўзніць галаву. А калі гэці разі зніжыліся па хатах, ён убачыў, што фаршываныя шчучка так і застаўся некрутаным. Маці сядзела на канале і нешта думала, раз-пораз стрымана ўдзіхнула. Твар яе быў засмуцаны, яна нібы пастрэла». Ці не заўвада ўсё гэта. У хлопчыка-ж проста добрае, чулае сэрца і нечаканая дзіцячая недэспілінаванасць. І ні гумару, ні наёмку на маківу сплавальную ўсмішку ў гэтым строгім маральнавым апавяданні.

З цікаўнасцю першаадрывальніка дзіцяца пазнае жыццё, і кожная кніга для яго — гэта ў непазнанні яшчэ свет. У кожным такім акне яго хоча бачыць нешта новае, цікавае, незвычайнае, яно хоча нешта зразумець, нечама навучыцца, нешта азнаёваць. Нярэдка паўтараюць такую фразу, якая стала ўжо афарызмам: «Яны чытаюць больш узвучных, чым дзеці, але і няма крытыкаў больш падрабязных за іх». Бады, у выдмай меры гэта правільна, калі гаворка ідзе пра аэст. Але-ж ёсць і мова, ёсць і вобразны будаўнічы матэрыял, пры дапамозе якога гэты аэст увасабляецца. Літаратурнай мове, пазіў ў шырокім сэнсе дзіця навуца не на падручніках, а на мастацкай літаратуры. Ці патрэбна нагадаваць, якую алгасна гэта на дзіцячых пісьменнікаў?

На пачасе, у кнізе ёсць яшчэ сем апавяданняў, напісаных нібы зусім іншым аўтарам. Першы быў сухі, невынаходлівы маральны і ліку тыт, каго бацца дзеці. Гэты-ж новы аўтар удумлівы і таварні, хітры і сур'ёзны прадаўнік племя рыбакоў. Першы быў раменік адлітаратуры, другі — надраны майстар. Знайшліся ў яго раптам і яркія словы, з'явіўся востры пісьменніцкі зрок, каштоўны для пісьменніка дар гумару.

Добрае апавяданне абавязкова павінна быць займальным. Патрэбна, каб да апошніх радкоў не было ясна, чым яно скончыцца. Восць такая добрая займальнасць ёсць у кароценькіх рыбацкіх апавяданнях А. Шашкова. Да апошніх хвілін мы не падарэем, што крадзе прынаду з кручка зусім не пачуна, а птушка (апавяданне «На вадзе і такое здараецца»). Да апошніх хвілін мы не ведаем, чым скончыцца гісторыя з Іванам — Сімынам ібам, які замест вялікай рыбы пад агульны рогат выпінуў у палонкі бярозавыя бярвані («Сімын іб»). Многа забавна і ў апавяданні «Здрада старога званчыка», дзе з гумарам раскава гісторыя аднаго наўдалага падарунка, і ў апавяданні «Селі на меля...» Ва ўсіх гэтых творах забавныя рыбацкія анекдоты ўзяты да ўзроўню добрай літаратуры. Зрабіць гэта не так проста: патрэбна такт, каб не скаціцца да дробязнай гумарнасці, патрэбна пацучы меру, каб не ўпасці ў ілжывае псіхалагізаванне. У аўтара знайшліся і такт і пацучы меры.

Сем кароценькіх апавяданняў нагадаваць сем збродаў да адной невялікай, але вельмі добрай, вельмі чулівай карціны роднай прыроды. Гэтыя кароткія замалюўкі нібы зліваюцца ў адзінае пэлае і іменна як нешта адзінае і ўспрымаюцца. Туманнай свежасцю раінай рыбалкі, вострым водарам рачнога аэру павявае ад гэтых радкоў. Геранія апавяданняў — беларуская прырода, але жывае яе пейзажы зусім не базаваныя. І гэта вельмі адуваецца ў апавяданні «Згублены дыямент», дзе аўтар, прыехаўшы ў даўно знаёмыя і любімыя азёрныя месцы, раптам расчароваецца ў іх прыгажосці, калі дэкарацыя, што сабра яно — стары рыбац Андрэй Васілевіч памёр.

Дзіўна і зусім нечаканая такая вялікая розніца паміж апавяданнямі, напісанымі адным і тым-жа аўтарам. У чым-жа сакрэт, цяжка сказаць. І для дадзенага артыкула гэта, мабыць, не мае рашучага значэння, таму што мы не ставім сваёй мэтай раскрыццё прычын пісьменніцкага таленту А. Шашкова. Мы хочам у сваім артыкуле толькі ў нейкай меры ацаніць работу пісьменніка на кароткім адрэзку яго шляху, адлюстраваным у кнізе.

І. КЛІМАШЭУСКАЯ.

У паравозным дэпо станцыі Ліда штодзённа выходзіць насенная газета «Паравознік». Абапіраючыся на шырокі асцяжкі, рэдакцыя дамагаецца вялікай лэйбаснасці газеты. У ёй змяшчаюцца звесткі аб лепшых рабочых, крытыкуюцца недахопы, поўна асвятляецца культурнае жыццё рабочых і служачых.

На здымку (алева направа): члены рэдакцыі А. Карасік, А. Карпашоў, О. Пылава і Н. Громаў абмяркоўваюць чарговы нумар газеты «Паравознік».

На здымку (алева направа): члены рэдакцыі А. Карасік, А. Карпашоў, О. Пылава і Н. Громаў абмяркоўваюць чарговы нумар газеты «Паравознік».

Абласны семінар майстроў народнай творчасці

Рыхтуюцца да абласной выставкі, прысвечанай 40-годдзю Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, Маладзечанскі абласны дом народнай творчасці правёў трохдзённы семінар мастакоў, самадзейных скульптараў, разрабяр, працаўнікоў інтэрстараў, вышывальчыц, ткачак.

На семінары выступілі заслужаны дзеяч мастацтва БССР Т. Суховерхаў, які раскаваў вярнымі ўмелымі, які рыхтуюцца да 40-годдзя Вялікага Кастрычніцкага мастацкага семінара. Самадзейныя скульптары, мастакі, разрабры працавалі над эскізамі сваёй работ, а вышывальчыцы і ткачкі пад кіраваннем кансультантаў рэспубліканскага Дома народнай творчасці Т. Красічкіна вывучалі вышывкі. Красічкіна прадэманстравала новыя ўзоры для вышывак і растлумачыла, як іх выконваць.

На трэці дзень семінара была арганізавана экскурсія ў Мінск на рэспубліканскую выставку работ воінаў Савецкай Арміі.

Самадзейныя мастакі наведлі майстарню мастака Воранава, карцінную галерэю, музей Аляксандра Яўнава.

С. ШУШКЕВІЧ

Мастак

Час у школу. Зось мігам Пабырава шчыткі, кнігі. А з малюнкамі блакнот Хвосці кнігу пад яно. А ў зосьчым блакноте Намаляваны быў коцік — Беленыкі ды ў крапках — На кароткіх лапачках. Хвосці чысненыкі, Хвосці пумсценныкі...

Зось у школе. Толькі Ваця Дома з мамой быў у хале. Восць угадзёў ён блакнот. Кажа: «Кіска, кіска, кот!» Ваця ў кухні ўзду вугольчыкі І кату напавуі вочы. А пасля падмазаў вушкі. Сталі вушкі, як падушкі. Далей — страўна як глядзецца: Кошкі стаў нібы мядзведзь. А пасля парваў лісток І закінуў у куток. Восць які мастак быў Вацік, Зосьчыны брацік.

І. КЛІМАШЭУСКАЯ.

У брацкіх рэспубліках Новыя творы латышскіх пісьменнікаў

З кожным годам у Савецкай Латвіі расце попит на кнігі, асабліва на мастацкую літаратуру. Многія творы, выданыя на латышскай мове тыражом у 20 і больш тысяч экзэмпляраў, раскупляюцца літаральна за некалькі дзён.

Улічваючы вялікую цікавасць да нацыянальнай мастацкай літаратуры, Дзяржаўнае выдавецтва Латвійскай ССР побач з павелічэннем колькасці назваў выпускаемых кніг значна павялічыла іх тыражы. Так, у 1956 годзе было выдана 197 назваў «Пад крыллямі альбатроса» і іншыя творы.

У мінулым годзе пісьменнікі Савецкай Латвіі напісалі рад цікавых раманаў, апавесцей, апавяданняў і нарысаў. Выданыя, напрыклад, раманы «Крыўёе сэрца» Анны Бродзе, «У каго ўлада» Роберта Селіса, нарысы Жана Грывы «Пад крыллямі альбатроса» і іншыя творы.

У рамана А. Бродзе яра паказаны першыя крокі калгаснага будаўніцтва, фарміраванне новага чалавека, які набывае веру ў сілу калектыву.

У цэнтры рамана — дзе працавітай сумленнай жанчыны Ільзы Гайталь, якая, сама таго не ўсведаючы, трапіла пад уплыў азіраўчых ворагаў савецкай ўлады. Але пад уздзеяннем жыццёвых фактаў, пад уплывам сумленных савецкіх людзей яна рашуча парывае з воражым асяроддзем.

Жыццёвы вобраз старэйняй калгасна Догніса, які пераканана стаіць за савецкую ўладу і калгасны лад. Але ў той-жа час ён слаба арыентуецца ў складаных умовах класовай барацьбы. Праўдзіва ў рамана паказаны гультаі Герны і кулак Стэн з сынама.

Жыва і ярка намаляваны вобраз парт-орга вадасці Марты з усімі яе стаючымі і адмоўнымі рысамі. У вострым канфлікце Марты з Волдманам, другім сакратаром павтовага камітэта, паказаны два стлы работы. Марта прырабляе чытача сваёй праўдзівацю, чулым адносінамі да людзей.

Раман «Крыўёе сэрца» — прыкметна з'ява ў латышскай літаратуры апошніх год. Ён стаіць побач з такімі творамаі аб жыцці латышскай вёскі, як «Пісьмы палотны» «Да новага берага» В. Лаіца і «Угару» А. Саксе.

Цёпла сустраці чытачы нарысы Жана Грывы «Пад крыллямі альбатроса». У форме пудовага дзённіка пісьменнік рас-

г. Рыга.

Гастролі леныградскай капелы

На гастролі ў рэспубліку прыязджае Ленінградская дзяржаўная акадэмічная капела імя Глінкі. Мастацкі кіраўнік капелы — заслужаны дзеяч мастацтваў РСФСР Ансімаў. Канцэрты з'ява вядомага калектыву албудуца ў Мінску і Бабруйску.

У праграму канцэртаў уключаны творы Моцарта «Кантата брацтва» і «Ман-фрэд» Шумана і іншыя. У канцэрт прымуе удзел сімфанічны аркестр Беларускай філармоніі, артысты леныградскага тэатра і леныградскай філармоніі.

мала твораў, дзе-б герой жыў токімі значнымі і сапраўды нарэшнімі грамадскімі пятаваннямі, якімі жыў Ляміяшвіч. Кола яго інтарэсаў выходзіць даўка за сценны шыюны. У рамана «Крыўіцы» І. Шамкіна развіваецца лепшая традыцыя паказу чалавека ў яго грамадзкім асяродкі, у трыптычнасці — традыцыя коласальскай трылогіі «На роставях».

Чытаючы творы І. Шамкіна, нельга не адчуць, што пісьменнік валодае добрым талентам апавядальніка. А гэта вартасць не малая, асабліва калі ўлічваць, што беларуская проза развівалася і развіваецца, пераадылаваючы непазбавны грах малодсці літаратуры — апісальнасць.

І. Шамкіна не навязвае чытачу сваёй герою: вам самім неабходна і радасна з імі сустрацца, праціць разам па жыццёвых дарогах, разам з імі падумаль і нахваляцца.

Але творы І. Шамкіна сведчаць і аб тым, што талент яго патрабуе яшчэ шпідэў: яму неабходна дабівацца большай маляўнічасці карцін.

Мастацкая літаратура, па трыманню вызначэнню М. Горькага, — «маляванне словам». Аднак нельга назваць «маляваннем словам» такі, напрыклад, тэкст з апавесці «Непаўторная янона»: «Мінула восені і зіма. Для Патра час гэты праляцэў хутчэй і веселай, чым для Сашы. Ён зноў везду на практыку, самую алказную, перадшчломную, і ездзіў у цікавае месца — у толькі што вызвалены Заходнюю Беларусь, амаль на самую мяжу, дзе будаваўся ладны ўчастак важнай дарогі. Пасажка была гаронавая — не ўсіх туды паслаў, толькі тых, самых надзейных і актыўных камсамоўцаў. Там усё было невызначнае: людзі, якія працілі ўдванаці год у няволі, вецарныкі моладзі». Размова ідзе не аб тым, што маціну готую патрэбна больш развяснуць у малюнку: магчыма, агульная кампазіцыя твора і не патрабавала гэтага. Але такіх мясцін у творах І. Шамкіна, нажаль, занамога. Справа не ў нейкіх спецыяльных выдзеленых сэрках (параўнаваных, метафары і г. д.). Іх можна і не быць. Абійшоўся-ж без усіхкіх трыпаў І. Талстой у «Баўзаскім паліоніку». Прастата стыль — таксама адзнака май-стэрства. Г яна — вышэйшая адзнака май-стэрства, калі прастата гэтая — вынік стараннай, «чэхаўскай» працы над сло-

вам. Але-ж ёсць прастата, якая ідзе ад паспешлівасці і якая мяжуе з беднасцю мовы і стылю.

І. Шамкіну, і, вядома, не яму аднаму, патрэбна некалькі зваротаў да багатай жывой народнай мовы, больш старанна працаваць над словам, фразай. У артыкуле Я. Скрыганя, які наўдана друкаваўся ў газеце «Літаратура і мастацтва», пераканальна паказана, як ахвотна мы «нагружаем» некаторыя «хвалючы» словы і выразы неадэкватнымі і значэннямі і адценнямі і як мала клопціцца аб тым, каб пацучаць у народнай мове больш дакладныя словы і больш тонкія сэнсавыя адценні: «У 20—30-я гады такія канкрэтыя размовы аб мове, аб адным нават слове на старонках часопісаў і газет вядліся пастаянна. Я. Колас, Б. Чорны, Б. Браўна, М. Лынькоў, П. Галеба і іншыя нашы вопытнейшыя пісьменнікі лічылі сваім важнейшым абавязкам сачыць, каб беларуская літаратурная мова вырасталая на аснове усіх багатаўчых народнай мовы, каб не зжывалася стылістычнама магчымасці беларускай мовы».

Літаратурная беларуская мова па апошнія дзесяцігоддзі стала больш нармальна-званай, убагачалася лексічна. І тое, што літаратурная, «кніжная» мова стала больш адрознівацца ад гутарковай — зусім заканамерна. Але гэта не азначае, што нармальна-званая літаратурная мова павінна быць пазабавана бытавым, народным і нават мясцовым фарбаў, што яна можа нагадаваць «перакалоўную» мову. Дысты-ляваная вада хоць і чыстая, але мала прыемная на смак.

Чытаючы Б. Чорнага, успамінаеш Слуцкім, у мове Галавача выразна адчуваецца каларыт Бабруйшчыны, у пазме «У зялёнай дуброве» Куляшоў ужывае слова «пражмо» — так называюць падсама-жэна на агні валаскі на Магілёўшчыне. У індыўідуальных стылях многіх празаі-каў 30-х і асабліва 20-х гадоў выразаюцца «прамаляваныя» асаблівасці мясцовых гаворак. Можна ў гэтым бачыць адзнаку недастатковай нармальна-званасці беларускай літаратурнай мовы 20-х—30-х гадоў. Мясцовыя асаблівасці часам нават павалі мову некаторых пісьменнікаў (Ц. Гартнага, напрыклад).

Але неабходна мець на ўвазе тое, што І. Шамкіна, і Ч. Гартна, і П. Галавач зусім не захаваліся мясцовым атнагра-

фізмам, яны імкнуліся быць народнымі ў мове і толькі.

Спецыфічна мясцовых элементаў у Б. Чорнага, напрыклад, не так ужо і многа, іх можна пералічыць (дыябдра, кагадзе, спрэс і яшчэ некалькі слоў). У Ц. Гартнага — значна больш, але ў цэлым і яго мова зразумелая кожнаму.

Значна важней другое: такія пісьменнікі, як Я. Колас, Б. Чорны, Б. Браўна, М. Лынькоў і іншыя, добра разумеючы, што нармальна-званая мова павінна азначаць у той-жа час і шырокае ўзагажэнне яе, імкнуліся папоўніць яе за кошт усяго дэшага, што сустракаецца ў мове народа. Вядома, развітая літаратурная мова не можа быць такой-жа, як гутарковая. Але літаратурная мова павінна непаспрадна вырастаць з жывой народнай мовы — восць важнейшыя прыпынкі, якая зусім прытрымлівалася нашы пісьменнікі. Прычым гэты трэба не толькі больш паслягоўна, але і смялей праводзіць у жыццё сёння, таму радзей у нас будучы сустракацца творы, якія на мове нагаваць пасрэдны пераказ.

І не трэба нам занята бацца слова «дыялектызм» — раней неабходна пры-слушацца, які слова гучыць, удумацца, на-колькі яно трапінае і зразумелае. У лю-бим, самым маленькім «засеку» жывой народнай мовы можна часам знайсці буй-ныя зярныты народнай мудрасці і дасціп-насці. На Глушчыне, напрыклад, а чуў слова «пахатуха».

Рапіноў — сам-я толькі яшчэ сакціца сенадзь — гаспадыня выгнана ў яно і неадаволена кажа:

— Бяжыць ужо — пахатуха! Гэта пра суседку, якая толькі і ведае, што бегаве па хатах: з навінамі рознымі, ці пацьчацца.

Хіба гэта не знаходка для мастака: адно толькі слова, а чалавек ахарактары-заваны.

У нас часам крыўдуць на крытву: «Усё Чорны, ды Чорны! Не могдуць-жа ўсе працікі быць на яго падобнымі, гавор-та-ж будзе азначаць бядніцне літарату-ры. У кожнага свая індыўідуальнасць».

Тут яна змяшчаюцца дзве рэчы: тое, як пісьменнік ведае народную мову, з тым, як ён выкарыстоўвае яе.

Ама справа будаваць фразу «па Чорнага» ў зусім існае — ведаць народ-ную мову так, як ведаў яе Б. Чорны.

Першае зусім не абавязкова, другое-ж можна толькі шпідэў.

Беднасць мовы і стылю німа нельга лічыць той «своесабабісцю», якую патрэбна ахвонаць. Своесабабісцю — гэта багацце — багацце думак, ідэй, — багацце мовы.

За апошні час некалькі па-асабліва яра раскрылася творчая індыўідуальнасць А. Кулакоўскага. Першыя творы гэтага пісьменніка вылучаліся добрай увайгай да бытавой дэталі. Але якасць гэтая часта ўспрымалася як недахоп. Зусім заслужа-на, на нашу думку, пісьменніка папра-каць ў прыкметнасці, бытавіме: творам яго (у тым ліку і рамана «Расцемае ненадоўга») не стала закончай мастацкай ідэй, якая-б падпарадкоўвала сабе, прапавала кожную дэталі. Кожная сра-ка, вобраз у рамана «Расцемае нена-доўга» асвятляюцца як-бы з дапамогай асабнага «шпідэў», а не з аднаго пунк-ту, і таму перад чытачом — яноства праў-дзівых падрабязнасцей, але яма адной закончай мастацкай карціны жыцця.

Пасля з'явіліся апавяданні, якія свед-чалі аб большым набліжэнні пісьменніка да жыцця народа. «Не з таго боку», «Га-раў агань», «Незабыўнае рэха» напіса-ны рукой чалавека, якога хвалюцькі складаныя праблемы грамадскага жыцця. І цпер, калі ў аснове твора ёсць знач-ны і закончай ідэя, апавяданні А. Ку-лакоўскага набываюць большую мастак-скую завершанасць і ціласнасць.

Яшчэ больш вырасла майстарства А. Кулакоўскага ў такіх творах, як «Ква-ратарыты», «Дванаццаты, жорсткі», «На-вясць».

Магчыма, гэта толькі маё асабістае меркаванне, але стварэнне ўражанне, што паміж творамаі, якія ўвайшлі ў збор-нік «Незабыўнае рэха», і ралейшых твор-намі пісьменніка жахіцца той рубев, які адзілае літаратуру малодсці ад мас-тацкай сталасці. Не ўсё, вядома, і раней было слабым у А. Кулакоў

Пяюць плытагоны

Над Мастамі ціхая бізвет-
раная воц. Спалоўна і мерна
прадуе завет.
Пімен Пятровіч адчувае
пузы рожнага заводу. Тры-
паць год назад ён будаваў яго
для пана Баналіцкага. Не гэта,
вядома, завод, а той, што
стаў на яго месцы.—будані
параўнані з пярэшнім. За
суткі ледзь перапрадоўваў
тры вагоны лесу.

— Там усё мы рабілі ўруч-
ную, сваім гарбом. На пярэ-
шнім жа ўсё механізавана—
ад падачы сыравіны да па-
грукі гатовай прадукцыі.

Пімен Пятровіч спыняецца
каля воданарной вежы: ма-
матнае месца. На гэтым па-
горычку быў сваясоблівы рынак
па продажы чалавечых муску-
лаў. Не кожнаму беззямельна-
му сялянину трапілася знайсці
работу. Чутка, што на Не-
мане, у Мастах, будзецца за-
вод, урэншыла не толькі нава-
кольныя, але і далёкія вёскі.
У пошуках работы прыходзілі
людзі з-пад Гродна і Маладзеч-
на, Баранавіч і Брэста. На гэ-
тым пагорычку тыдзямі ляжа-
лі батракі і сяляне, спадею-
чыся, што пры чарговым аб-
ходзе падарачна Гетнер возьме
іх на работу. Але панскі па-
судач браў іх неадвотна. Ён
выбіраў самых здольных, пако-
рлівых, прыліпных, якім можна
было плаціць мізэрную плату,
а ларысці мець як мага больш.

Пад фундаментам капаті ка-
таваны ўручную, і на гэтай
работе самыя дужыя дубы не
вытрымлівалі. Гетнер на іх
месца ставіў другіх. Макаравіч
тройчы трапіў у лік выбрана-
ных. Быў ён тады малады,
здоровы, сіле сваёй ушпану
не ведаў. Але і ён доўга не
вытрымліваў катаржанай рабо-
ты.

Пімен Пятровіч задумваецца,
а потым у яго вачох з'яў-
сягаюцца нейкія агеньчыкі.

— На спаве таксама адбы-
ліся вядзючыя змены. Хіба ў
ранейшыя часы знайсціся-б
вар'ят, які пайшоў бы з плы-
тамі на Нёману ў прыгожы?
— спытаецца Пімен Пятровіч і
сам аказвае на сваё пытан-
не:—Вядома, не. Любы плыт
ільдзі расцерапаў, як пачак
запалак жэрма. А ў наш час
чалавек настолькі тэхнічна
ўзброены, што сустрача плы-
тоў з ільдзі—не такая ўжо
жахлівая падзея.

З МІНУЛАГА

Першая беларуская група
Ігната Буяніцкага ўпісала
многа яркіх старонак у гі-
сторыю нашага мастацтва. На
вядлі жаль, плённа творчая
дзейнасць гэтага цікавага дра-
матычнага калектыву яшчэ
належаць чынам не вывуча-
на. Ігнат Буяніцкі і яго тава-
рышы па спэце паказвалі
прыклад масавага абслугоў-
вання глядачоў. У 1910—1911
гадах група І. Буяніцкага
зробіла падарожжа па Бела-
русі. Выступленні тэатра ў
гарадах краі налілі назву
«беларускага іршышча».

У Гродзенскім абласным гі-
сторыка-археалагічным архіве
знаходзіцца вельмі рэдкае і
каштоўнае калекцыя драма-
вых афіш тэатра І. Буяні-
цкага. Афішы гэтыя даюць на-

та шпаркія, другія заафта па-
вольныя. Быццам яны астылі
на месцы і не ведаюць, што
такое імклівы рух. У Нёмана-
ж усё гэта спалучаўся ў адно:
і незвычайна шпаркія плы-
ты, і спакійны бег яго вод. Ён
падобны да легендарнага вола-
та, які насяля чаржай працы
ведае, дзе і як адпачыць. Пе-
няцца яго гонкі хвалі паміж
горамі, а ў шырокіх далінах
распяваюцца па ўсім прасто-
ру і, нібы любуючыся квіт-
нечнымі лугамі, адпачываюць
у спакійным руху.

Макаравіч вяртаецца даха-
ты. Але яму не хочацца спаць.
Ён уключае святло, садзіцца
да стала, кладзе перад сабой
чысты аркуш паперы і дастае
з палічкі чарнілаў-невяліч-
кайку. Ён доўга думае і потым
свае думкі запісвае на паперу.

— Усе людзі маюць свае
новыя, добрыя песні,—гаво-
рыць Пімен Пятровіч.—А вось
у нас, у плытагоны, няма но-
вых песняў. Спяваем усё
яшчэ старыя—гужыўныя, сум-
ныя. А граба-і-і-і нам спяваць
такія песні, каб душа разала-
ла. Хто не ганяў плыты па
рэках, той не ведае, як патра-
ба на плыты добрага песня.
Стаіш на плыце адзін, наво-
калі ні душы... Як не заспя-
ваць, калі навокал усё спявае:
штукі, ражы, лес, берагі. Вось
я ўсё і думаю, як напісаць
добрае песню. Адукацыя ма-
лая—усяго пяць класаў.

А вучыцца ўжо не выпадае—
праз некалькі гадоў на песню
час. Але ж вельмі хачу напі-
саць такую песню, каб яна
над Нёманам дунала.

Пімен Пятровіч задумваецца,
а потым у яго вачох з'яў-
сягаюцца нейкія агеньчыкі.

— На спаве таксама адбы-
ліся вядзючыя змены. Хіба ў
ранейшыя часы знайсціся-б
вар'ят, які пайшоў бы з плы-
тамі на Нёману ў прыгожы?
— спытаецца Пімен Пятровіч і
сам аказвае на сваё пытан-
не:—Вядома, не. Любы плыт
ільдзі расцерапаў, як пачак
запалак жэрма. А ў наш час
чалавек настолькі тэхнічна
ўзброены, што сустрача плы-
тоў з ільдзі—не такая ўжо
жахлівая падзея.

Рэдкае калекцыя тэатральных афіш

Пімен Пятровіч задумваецца,
а потым у яго вачох з'яў-
сягаюцца нейкія агеньчыкі.

— На спаве таксама адбы-
ліся вядзючыя змены. Хіба ў
ранейшыя часы знайсціся-б
вар'ят, які пайшоў бы з плы-
тамі на Нёману ў прыгожы?
— спытаецца Пімен Пятровіч і
сам аказвае на сваё пытан-
не:—Вядома, не. Любы плыт
ільдзі расцерапаў, як пачак
запалак жэрма. А ў наш час
чалавек настолькі тэхнічна
ўзброены, што сустрача плы-
тоў з ільдзі—не такая ўжо
жахлівая падзея.

Макаравіч расказвае, як у
мінулым годзе, у пачатку кра-
савіка, ён разам з брыгадай
плытагоны быў тарніова на-
кіраваны ў вярхоўі ракі Шча-
ры прыняць і прыплаціць па-
ты лесу.

Шчара—адзін з самых не-
спакійных прытокаў Нёмана.
У вялікую вяду спадзяюць лес
на ёй шарагон—справа небес-
ная: разнасе, параскізае
барвенне так, што потым і
дзясяты часткі не абярш.
Траба было везаць плыты.
Дроту не было—везалі гужо-
вы. Працавалі дзень і ноч,
спыняліся даставіць заводу
сыравіну. Азінаццаць плытоў
былі падрыхтаваны за самы
кароткі час. Плытагоны на
чалі з Піменам Пятровічам ру-
шылі ў дарогу. Рака сустра-
ла іх няветліва. Яна нібы хацела
насаціць плыты на завалы,
парвалі іх, паравіваць аб
вострыя выступы. Але палітні-
кі былі наагатовы.

Каб даставіць лес своечасо-
ва, Пімен Пятровіч вырашыў
гнаць плыты і ўночы. Яго
падарымаў Ілья і Сцяпан Ха-
ндзі, Павел Кулікоўскі, Уздзі-
мір Сянок. Гнаць плыты ў
цёмную красавікуноч было
небеспечна. Умацаваны на
пярэднім плыце факел, плыто-
гоны рушылі наперад. Святло
факела вырвала з цёмры то
лаўнай формы дрэва, то кві-
лакі фантастычнага берага, то
высокую крутую хвалю.

Раптомна з-за павароту ракі
чаліць свежы перахрышціны
верец і пагасіў факел. Пімен
Петровіч бусокам намагаўся
ля берага трымаць завет дэў.
Здаецца, гэта былі дубы. Добра
знаходжа. Тут можна было
замацаваць плыты. Наспех
прыязышчы галаўны плыт да
дубоў, Макаравіч аддаў каман-
ду мацаваць плыты. Рака за-
варочвала, вырвала якары,
захлістала людзей халоднай
вады. Дружная брыгада пра-
павала моўчкі, уявіліва па-
дарыкоўчычыся заадам бры-
гадзі. Пімен Пятровіч лічыў,
што ўжо галаўны небеспечна
прайшла, калі раптам пачуў,
як трашчаць, ірвучыся, тро-
сы. Рака нібы завала на не-
пакорлівае смельцаў, яна
рванула адзін з плытоў і кіну-

ла яго на суседні. Якар-шчыча
не вытрымаў, абарваўся. Плы-
ты падківаа на хвалях, як
траці.

— Іраваць бусамі, тры-
мацца на плытах!—перасіль-
ваючы шум ракі, крычаў
брыгадзір.

І людзі трымаці. На мно-
гіх ніткі не было сухой, але
халодна нікому не было. Пера-
магі спакой, разлікі, вытрым-
ка, практыка.

Нарошце сонца асыяціла бе-
рагі ракі, і брыгада прыстала
да першага ўручнага ўзгорка.
А праз гадзіну плытагоны па-
кінулі гасціныя пагоркі. Над
ракой звінела новая песня Ма-
каравіча:
І песня звінчы над прасторам:
Шчасліва, браткі, мы жывем!
Наперадзе былі яшчэ нема-
лыя выпрабаванні. Палітны
вядучы да вусця Шчары, Пімен
Петровіч усё больш хваляваў-
ся: як сустрае іх Нёман? На-
пор валы быў такі вялікі, што
намаганіяў дванаціцца чалавек
было мала, каб спыніць і за-
мацаваць плыты ў поўкіломе-
трах ад вусця. На Нёману ішоў
дэд. Вядзіраўна крэнгі лезлі
адна на адну, з грукатам кры-
шыліся. А што-ж будзе з плы-
тамі і плытагонам, калі і Іх
Шчара выкіне ў Нёман? Хіба
вытрымаюць гужовыя павязі
ўзарт гэтакіх рыт?

У момант найбольшага на-
пружэння Пімен Пятровіч за-
лоўваў павязі сякерай. Ён быў
ушпаны, што завала дамажа.
Плытагоны з апошніх сіл
утрымлівалі плыты. Але
вось, манеўручы між крыг,
паліўцацца завоскі катар
«Алег Канюва». Крыкі радас-
ці будзіць берагі...

...Па беразе Нёмана ідзе Пі-
мен Петровіч. Ён па-гаспаля-
ска глядзе сваю спільную
маемасць. Да спаву яшчэ да-
лёка, а завод ўжо цпер адчу-
вае недаход сыравіны. Чыгу-
чка хронна падае вагоны, а лес-
прамгаса—Ганцівіцкі, Палаці-
кі, Маладзечанскі—мала гру-
заць фанернай драўніны. «А
што,—думае ён,—калі-б, ка-
рыстаючыся цэплай пагодай і
здыртымі рэкам, паспраба-
ваць прыплаціць лес на завод?
Траба пагаварыць з начальні-
кам»,—вырашае ён.

У. МЯЖЭВІЧ.

Рэдкае калекцыя тэатральных афіш

Смароўн. Тэатр ставіў каме-
дью ў трох дзех «Пашыліся
ў дурні» М. Крапіўніцкага,
сізню з сялянскага жыцця
«У зімовы вечар» Э. Ожэшка
і аднаактоўную камедыю А.Че-
хава «Саатанне». У іншых
месцах ігралі беларускую ка-
медыю «Модны шляхцюк».
Былі ў рэпертуары і іншыя
творы рускіх, беларускіх і
украінскіх драматургаў. У час
«беларускае іршышча», як вы-
нікае з афіш, не абмежавалі-
ся толькі драматычным па-
казам. Ігнат Буяніцкі і яго
група выступалі ў рознастай-
ных жанрах. У праграму ір-
шышча ўваходзілі беларускія
народныя песні і танцы, а
таксама дэкламацыя або, як
мы цяпер гаворым,—мастац-
кае чытанне.

Песні спявалі такія: «За га-
рамі, за лясамі», «Доля-но-
дзя», «Падшукі», «Дуда-ве-
слуха», «У агародзе рэпка»
і іншыя. Беларускія танцы
выконваліся ў нацыянальным
азвоні і пад народную музы-
ку—дуду, цымбалы, гармонію,
танцавалі «Юрку», «Мланы-
ка», «Чобаты», «Лавонію»,
«Антошку» і іншыя популяр-
ныя народныя танцы. У час
антрактаў іграла музыка, і
аркестр таксама выконваў на-
родныя мелодыі.

У кожным горадзе праводзі-
лі некалькі іршышчаў.

Рэдкае калекцыя беларускіх
тэатральных афіш з'яўляецца
цікавай для мастацтвазнаўцаў
рэспублікі.

С. ЯЎІМОВІЧ.
Гродна.

ДЗЕННІК МАСТАЦТВА

«Паэма-легенда»

Творы маладых беларускіх кампазіта-
раў не часта сустракаюцца на афішах і ў
праграмах канцэртаў філармоніі. Між
тым, кампазітарская моладзь рэспублі-
кі дзельна і не без поспеху працуе
ў самых рознастайных жанрах, у тым
ліку ў жанры сімфанічнай музыкі.

З пачатку музычнага сезона толькі
адзін твор—«Капрыччы» Э. Фарберова—
быў выкананы ў сімфанічным канцэрте.
Тым больш прыемна было паслухаць на
чарговым канцэрте Белдзяржфілар-
моніі новую рч маладога беларускага
кампазітара Я. Глебава.—«Паэма-ле-
генда», якая з'яўляецца адным з лепшых
твораў маладога аўтара.

«Паэма-легенда» напісана Глебавам
ў студэнцкім гады, але яна характарызуе
аўтара як кампазітара са сваім почыр-
кам.

Вобразы «Паэмы-легенды» навеяны
героямі паэмы Янкі Купалы «Магіла
леава». Асноўныя тэмы твора напісаны
сакавітай музычнай мовай, яны яркія,
рэльефныя і ўспрымаюцца як законча-
ныя музычныя вобразы, звязаныя з пра-
грамай твора.

Аптымістычнае гучанне тэмы Маўшкі
ў канцы «Паэмы-легенды» ўспрымаецца
згодна з задумай аўтара, як паказ
бясмерця героя.

Аўтар ядрэна валодае інструмен-
тоўкай, што пацвярджае аркестравыя
тэмы «Паэмы-легенды». Дзякуючы
гэтай музыцы эмацыянальна наасча-
на, малюўчыя. Я. Глебаў добра адчу-
вае і форму твора.

«Паэма-легенда» выконвалася ўпер-
шыню год назад на адным з канцэртаў
2-га з'езду савецкіх кампазітараў Бела-
русі. І толькі цяпер шырока аўдыторыя
пазнаёмілася з гэтым творам, які быў
цэла прыняты слухачамі, што яшчэ раз
сведчыць аб неабходнасці часцей выно-
сіць лепшыя творы на канцэртную
эстраду.

У кожным сезоне ў нас гучыць Шос-
таў сімфонія Чайкоўскага, і кожны раз
слухачы адчуваюць сапраўдную эстэ-
тычную асалоду ад бесмертнага твора
генія рускай музыкі.

Дырыжор Б. Афанасьев у ўсіх чаты-
рох частках сімфоніі падкрэсліў асноў-
нае, самае характэрнае.

Адны былі пагнэраны ў аркестро-
вым выкананні. Напрыклад, не зусім
чыстае гучанне акордаў драўляных ін-
струментаў, ішчэ раз медныя ігралі не
строіла (асабліва гэта было прыкметна
ў харале асаблівых часткі). Але гэта не
змагло паруйчы агульняе ўражанне
ад выканання сімфоніі.

У канцэрте прыняў удзел лаўрэат
Усеазажнага конкурсу музыкантаў-выка-
наўцаў прафесар Александр Стагорскі.
Ён выканаў канцэрт для вялікачліў з
аркестрам Р. Шумана, а таксама нера-
важнае для вялікачліў з аркестрам
«Нахюрна», «Сентыментальнага валь-
са» Чайкоўскага і «Палёт чмеля» Ры-
скага-Корсакава.

Е. ЯКАЎЛЕВА.

Канцэрт у Маладзечна

У Маладзечна адбыўся канцэрт артыстаў
тэатра оперы і балету. У ім выступілі
народныя артысты БССР Р. Млодак,
М. Дзянісаў, С. Друкер, заслужаныя ар-
тысты рэспублікі М. Шэўца, Г. Мартынаў,
артысты Э. Салаўёва, П. Дружына, Я. Вя-
лішкі, Я. Выкавалі, артысты опер, песні
савецкіх кампазітараў, танцы народаў
СССР і танцы з класічных балетаў.

Артысты выступілі ў канцэртах таксама
перад працоўнымі Валожына і Вілейкі.

З замежнай пошты

«Небяспечны» паэт

У фашыскай Іспаніі неспакойна. У Бар-
селоне баскую працоўную, там палкам
спіныішыя мейстры транспарт. Ва ўсіх
іспанскіх універсітэтах адбываюцца сту-
дэнцкія сходкі, на якіх выступаюць па-
дтрыманні свабоды слова і друку. У Се-
вільі студэнты перасталі наведваць універ-
сітэт. Вось што піша з гэтай вылаку
генерал-губернатар Севільі Алонза Алябія:
«Моладзь перастала падпарадкоўвацца
ўладам і страціла веру ў бога. Яна захпа-
ляецца мянежнымі баладамі вядомага бу-
таўшчыка Гарсія Лорка. З жалем даве-
даўся, што студэнты універсітэта друка-
валі яго творы на ручных дыктарскіх ста-
нках. Якая разбэшчанаць, які маральны
завал!»

Мінуў 21 год з таго часу, як буйнейшы
іспанскі паэт XX стагоддзя Гарсія Лорка
быў расстраляны фашыстамі. І вось, аказ-
ваецца, і цяпер паэт называецца небес-
печным, і цяпер у народзе, асабліва сярод мо-
ладзі, жывуць яго выдатныя балоды і ра-
мансы. На кватэры аднаго студэнта Севіль-
скага універсітэта нават ставілася адна з
песняў паэта. Гэта ў той час, калі выкананне
твораў Гарсія Лорка жорстка карасца
законам. Як высветлілася, два студэнты
Севільскага універсітэта ільдзіны былі пры-
гавораны да пакарання катаржанскіх ра-
бот толькі за тое, што яны спявалі на
палочы вядомага рамансы Гарсія Лорка.

«Якая разбэшчанаць!»—спалохана
ўскілае губернатар Севільі.

Фашысцкі ўлада Іспаніі бяспачна рас-
страляюць імі звыш дваццаці год назад
нацыянальнага паэта. Яго вершы жывуць
у народзе, заківаюць народ Іспаніі да
барышчы за вызваленне роднай краіны.

Бізнес не адбыўся

Перуджыно, Баціцці, Анджэлю, Паду-
маіце толькі, якая багатая здабачка! І вяр-
шыцца ўсёго—бюст Брута работы Мікелан-
джэла.

Містэр Кларк здавалены. Які ўданы
бізнес! Клі падыкуюць яму заалянскія
гаспадары!

Хто-ж такі містэр Кларк? Аказваецца,
ён з'яўляецца прадстаўніком таварства
«Міжнароднае мастацтва» ў Італіі. Асноў-
ная задача таварства—скупляць творы
мастацтва, якія знаходзіцца ў еўрапейскіх
музеях, і перапрадаваць іх за акіяны. Містэр
Кларк праявіў у гэтай справе вялікі
зольнасці. Выдатныя творы мастацтва—
гэта, вядома, найбольш важны бізнес. Але
містэр Кларк не грэбуе ў рознай мастац-
кай мэбллі, мастацкай апрацоўкай камен-
на—усё гэта прымае ўвагу ўшпанага
бізнесмена. Не пасаромеўся-ж ён садраць
мазінаў абліпоўку з многіх старажыт-
ных дамоў у горадзе Салерно. Адным сло-
вам, у старой Італіі ёсць работа для мі-
стэра Кларка. Ён так кляпоціцца, каб «свя-
шчынныя камені» Еўропы былі хутчэй
перапраўлены за акіяны, а там таварства
«Міжнароднае мастацтва» зноўе ўжо
знайсць выдатных пакупнікоў на ўсе
гэтыя каштоўнасці.

На гэты раз містэр Кларк скарэйша
паклае становішчы Нацыянальнага музея
ў Фларэнцыі. Гэты музей згадзіўся пра-
даць містэру Кларку некаторыя вельмі
каштоўныя творы. І ўсё-ж бізнес не ад-
быўся. Гэтай перашколіў італьянскі на-
род.

Супрацоўнікі газеты «Аванці» паведа-
лі: «Каным студэнта ў Фларэнцыі толькі
і гаварылі аб продажы нацыянальных
каштоўнасцей, аб тым, што іх алдраўля-
ць у Амерыку». Гэта можа абурала
студэнтаў; купіло, протых рабочых, ра-
меснікаў, нават шыкароў і хатніх гаспа-
дары. Абуралася ўсё насельніцтва Фла-
рэнцыі. І вось у адну з вядзель з мэра
горада сен'ера. Алагіры накіраваліся
прадстаўнікі розных слабаў насельні-
цтва, у тым ліку і рамесніцкіх цехаў. Ра-
меснікі ішлі да мэра са сваімі старадаў-
німі сігатамі, як на парад. Сен'ер Алагіры
быў не на жарт устрыжаны. З аднаго
боку, яму не хацелася павяць адносіны з
паважаным амерыканскім бізнесменам, а з
другога—вельмі ўжо многа размоў вы-
клікаў гэты продаж. І містэру Кларку
прапанавана пакачаць і пакулі што набы-
ваць асобныя творы мастацтва ў прыват-
ных калекцыях.

Смерць Тасканіні

Выдатны музыкант, адзін з лепшых ды- рыжораў нашай эпохі

Аўтору Тасканіні
памёр ва ўросте 90 год. Толькі да галм
назад ён спыніў сваю канцэртную дзей-
насць.

Пажаванне Тасканіні было ўрачыстым.
Прэзідэнт Эйнхайўэр прыслаў тэлеграму
філарманічому таварыству, у якой гаво-
рыць пра агульны смутак у сувязі са смер-
цю выдатнага музыканта. Урад Італіі і
асабіста прэзідэнт аублікавалі дэкла-
рацыю аб значнай дзейнасці «гэтага вялі-
кага італьянца для развіцця сусветнай
культуры» і прыслалі сваіх прадстаўнікоў
на яго пахаванне ў Амерыку.

Газета «Уніта» ў сувязі з гэтым адна-
чае, што афіцыйна колы Амерыкі і Італіі
імянуцца выкарыстаць папулярнасць Та-
сканіні ў сваёй барацьбе супраць дэмак-
рацыі, за якую змагаўся ўсё жыццё вялікі
музыкант-антывафашыст.

Шмат цікавых фактаў, якія датычаць
жыцця выдатнага дырыжора, аублікава-
на цяпер у друку. Тасканіні нарадзіўся 90
год назад у Іпарме, у сям'і дробнага ра-
месніка. Ва ўросте 18 год ён выступаў
як дырыжор невялікіх аркестраў. Сам
Тасканіні гаварыў: «Мам першым настаў-
нікам быў усё італьянскі народ, народ
спевакоў, народ музыкантаў».

Дзейнасць Тасканіні як прафесіяналь-
нага кампазітара пачалася ў Пудэньяў
Амерыцы. Ён быў дырыжорам аркестра ў
Рыо-дэ-Жанейро, а затым у іншых гарадах
Паўднёвай Амерыкі. Пазней, у пачатку
XX стагоддзя, ён вярнуўся ў Італію ўжо
ў гэты час у дзейнасці Тасканіні быў ад
важкіх момантаў, якія сталі вядомымі
шырокім колам аўтараў музыкі толькі
пасля яго смерці. Аказваецца, у 1906
годзе дырыжор арганізаваў вялікі канцэрт,
у гэтым збор ад якога быў накіраваны праз
Чырвоны Крыж для дапамогі рускім палі-
тэчным зняволеным-рэвалюцыянерам. Не-
калькі пазней, калі рускі цар прыджаў у
Італію, Тасканіні адмовіўся дырыжораў
канцэрта, арганізаваным у гонар яго
прэзэду.

Адгэд Тасканіні з Італіі ў 1931 годзе
тлумачыўся яго антыфашысцкімі высту-
пленнямі, у прыватнасці рэзкай адмовы
сусветна вядомага дырыжора выконваць
фашысцкі гімн і фашысцкую маладзёжную
песню.

У разгар другой сусветнай вайны ў
1942—1943 гадах Тасканіні дырыжораў
своесабыльным маняжом гімнаў дзяржаў,
якія вялі барышчы з фашызмам. У пра-
граму гэтай канцэрта ўваходзіла і свое-
асабыльна перапрацоўка ім музычных ма-
тыяў «Інтэрнацыянала». Дарчы скажаць,
гэтачасна амерыканскія рэакцыянерны
рэзка выступалі супраць Тасканіні і нават
называлі яго «агентам Саветаў».

Мы даведваемся таксама, што вядомы
дырыжор вёў барацьбу з расвай дэскры-
мінацый і галіне музыкі. Ён прыляў у
Бастонскі сімфанічны аркестр, якім у той
час кіраваў, дух таленавіты неграў-
музыкантаў. Расіты пачалі кампанію суп-
раць дырыжора, былі нават замахі на яго
жыццё. Але Тасканіні гэта не запалохла.
Пазней ён прыняў яшчэ некалькі неграў-
музыкантаў і ў Філадэльфійскі сімфанічны
аркестр.

«Калі цяпер,—піша прагрэсіўная амеры-
канская газета «Дэйлі ліп уорк»,—у
лепшых аркестрах Амерыкі ёсць асобныя
музыканты-негры, дык гэтым яны абя-
заны мужнай дзейнасці вядомага дырыжора
Тасканіні».

«Ён быў не толькі выдатным музыкан-
там,—піша газета «Уніта».—Ён быў
спраўдлівым барацьбом за права і справяд-
лівасць, ён быў узорам мастацтва-грама-
дзяніна».

І. БАРЫСАЎ.

БАГАЦЕ ТВОРЧЫХ ІНДЫВІДУАЛЬНАСЦЕЙ

(Заканчэнне)

Усё рэдкае багацце мовы маладога пра-
цавіка. Апаваданне «Марыля» пачынаецца
так: «У багатага дзядзькі Ката, бед пары
нарадзіўшы дзіця, памерла явясетка Ма-
рыля».

Звядзі маладзіцу са свету сямейнікі.
Свёкар быў звер і скупечы, «зямля неа-
ежыя». А сынко—яшчэ горшы. Вожа се-
на ці друе не мог накісці, наўдзіла, і
ўсё злаваясь. А хто-ж заўсёды першы па-
ручыў, як не жонка? І ёй даводзілася
частва. Як толькі пажаніліся, дык і на-
бідзе яе не мог пакуць, не навучыць.
Свёгароў была вельмі-ж зрабелая ў пра-
дцы. Калісь пават дзяткі на полі ці гра-
дах раджала. Цяпер хадзіла згорбіўшыся
і ўсё падбегам, туршком, быццам ёй горш,
як усаму свету, часу не хапала. На кір-
мак садзе ехачы, і то, здаецца, белга-б на
возе, каб хутчэй справіцца. На добры
лад, ёй ужо зусім не след было праца-
ваць, а яна-такі ўсюды трапляла. Усё
маладзіцу цаламі пераб'е разам з мала-
дзіцамі. Тады ўжо, бацьчыне, насмела можна
пільваць: «Я воль і то, а вы то што-ж?»
Жынідзіла—хас быт крме...»

«Прысуджываўся» да гэтага жаху,
яго інтанцыя, мы выраза адчуваем: за
словамі аўтара стаіць нешта большае—
народная ацэнка такіх выкладаў з са-
лянскага жыцця, калі зводзіцца «маладзі-
цу са свету сямейнікі», народная ацэнка
такіх асаў «наўдзіла», як муж Марылі, і
такіх свёгару, якім «быццам горш, як
усаму свету, часу не хапае».

Звядзіла тая лёгкісць і натуральнас